

JUTRO

Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje s 1. strani

Francoski tisk obsoja angleško pustolovščino

Vichy, 21. avg. d. Vsi listi v nezasedeni Franciji razpravljajo obširno o polomu britanske vojaške demonstracije pri Dieppu in o strogo kritizirajo ne samo način, kako je bila britanska akcija izvedena, marveč tudi britansko postopanje napram Franciji, ki je že prej doživljala v vojni na strani britanskih zaveznikov. List »Avenir«² zlasti podčrtava dejstvo, da celo Angleži sami priznavajo velike izgube, ki so jih utrpeli zavezniške sile po umiku z invazijskega ozemlja. List sodi, da od vsega početka niti Churchill sam ni imel zaupanja v pustolovščino, v katero se je podal na sovjetski pritisk, in pravi, da bi bil poleg drugih nedvomno eden izmed posebnih ciljev te britanske akcije tudi ta, pripraviti francosko prebivalstvo do vzkipanja. »Avenir«² zaključuje svoj uvodnik s podarkom, da bo Francija slej ko prej ostala mirna, ker so ji 1939 vsiljene borbe zapuščile globoke rane, ki se še niso zacelile.

List »Moniteur«² piše, da je Velika Britanija s svojim ponesrečenim invazijskim poskusom pri Dieppu razgalila vsjo svojo nemoč pred Sovjetsko zvezo. Britanska poročila, nadaljuje »Moniteur«, si v opisovanju akcije pri Dieppu delata nasprotujejo. Dočim Angleži na eni strani zanikajo, da bi bil poizkus izvršen v večjem obsegu, na drugi strani iz njihovih lastnih virov izhajajo podatki o izgubah jasno kažejo, da je šlo v resnici za napad velikega obsega, vsaj neprimerno večjega, kakor so bili prejšnji poizkusi slične vrste. Nikakega dvoma ne more biti, da je Churchilla prisilili v to nemogočo pustolovščino Stalin, čeprav so britanski in ameriški vojaški svetovalci dovolj svarili pred takimi blaznim podvigom.

Nov val komunistične propagande v Angliji

Lizbona, 20. avg. s. Iz angleškega vira se doznava, da so bila obnovevana v Angliji velika množestvena zborovanja, na katerih so zahtevali takojšnjo ustvaritev druge fronte. V Northamptonu je komunistična stranka priredila eno izmed največjih političnih demonstracij in je množica ob tej priliki odobrila spomeniko za zahtevno po drugi fronti. V Bedfordu sta bili v kratkem času dve manifestaciji, v Dunstableu pa bila manifestacija, katere se je udeležila velika množica. Delavski odbor področja v Sheffieldu, ki zastopa znatno število kovinskih delavcev, pripravlja v isti namen zbor, katerega se bodo udeležili delavski sveti. Številna zborovanja so bila tudi v Hullu in v drugih angleških krajih. Kljub propagandnemu trušču, ki ga povzroča angleška propaganda spoznamo z ameriško glede katastrofalne epizode izkrcanja pri Dieppu, se niso pustili preslepiti, kakor je videti, niti Moskva niti njeini emisarji v Angliji. Po potovanju v Moskvo je bil angleški min. predsednik prisiljen nekaj za kakršnokoli ceno ukreniti pod močnim Stalinovim pritiskom in izredno nevarnim pritiskom angleškega delavstva, med katerim se moskovska propaganda lahko svobodno širi. Obilna sredstva, s katerimi je bila izvedena ekspedicijska Angležev, Kanadčanov in Američanov, kažejo, da se je pripravil obupen poizkus, da bi bil saj nekoli potolažen Stalin. Katastrofalni izid izkrcanja prve divizije in izredno hude izgube ladij in letal, ki so morala podpirati operacijo, so pa prisilile angleško poveljstvo, da je opustilo nalaženje poizkusa, v katerih bi bil celoten ekspedicijski zbor lahko uničen. Tako je glavna sila ostala na ladjah, ki so se vrnile v največji naglici v domovino. Ko so v Kermelu spoznali, kako stvari tečejo, so kmalu pokazali svoje razočaranje in nezadovoljstvo nad operacijami in žalostnim koncem poizkusa izkrcanja. Istočasno so postale manifestacije angleških komunistov za drugo fronto še večje in angleška vlada se skuša sedaj na kak način izvleči iz izgovorov, da podjetje ni imelo zaželjenega uspeha zaradi tega, ker ni bilo mogoče nasprotnika presenetiti.

Nadaljnji sovjetski umik na Kavkazu

Rim, 20. avg. s. Dopisnik lista »Times«² na vzhodni fronti, poroča, da so v sovjetskih krogih spoznali, da se je položaj rdeče vojske v kavkaškem odseku še nadalje poslabšal. Sprčo premoči sovražnika, piše dopisnik, se je morala rdeča vojska še nadalje umakniti. Tudi v odseku pri Groznom je položaj sovjetskih čet kritičen.

Sovjetske izgube južno od Stalingrada

Berlin, 20. avg. s. Med Volgo in Donom je bil zaseden sovražni utrjeni sistem južno od Stalingrada, ki so ga branile močne skupine sovražnih sil, ki so bile uničene. Boljševiki so izgubili v teh operacijah 18. in 19. avgusta 5.300 ujetnikov, 52 tankov, 56 topov, 90 strojnih in metalcev min ter 6 metalcev plamenov.

S finskega bojišča

Helsinki, 21. avg. s. Po finskem vojnem poročilu se je gverilska vojna zadnjih tednov v puščavskih predelih Finske proti sovjetskemu partizanom končala s popolnim uspehom za boljševike, katerih namen je bil požgati obširna obljubena področja, uničiti vrhovna poveljstva in prekiniti zveze na mnogih točkah. Poročilo navaja, da je bil vdor sovjetske brigade na finsko ozemlje takoj opažen in naznanjen. To je omogočilo finski izvidniški oddelkom gverilski pohod, s katerim so bili preprečeni načrti nasprotnika in uničeni skoraj vsi člani brigade. Preostalo je kakih 100, ki so se v majhnih skupinah po gozdnih stezah umaknili v lastne črte.

Vojna na morju

Berlin, 21. avg. d. S pristojne nemške vojaške strani javljajo, da so nemški podmornice na Karaimskem morju in v bližini Malih Antilov potopile 3 nadaljnje sovražne trgovske ladje. S pooblaščenega nemškega vojaškega mesta zanikajo trditve sovražne propagande, da bi bilo v bližini brazilske obale potopljenih 7 nemških podmornic. V nemških vojaških krogih naglašajo, da je to vest lansirala sovražna propaganda z namenom, da bi odvrgla pozornost angleške javnosti od naraščajočih izgub na morju.

Visoki komisar v pokrajinskih središčih

Ljubljana, 21. avgusta. Nadaljujoč svoje inspekcijsko potovanje po glavnih središčih pokrajine, je obiskal Visoki komisar Eksk. Grazioli pretekli dni kočevsko cono, ki je važna zaradi industrijskega rudniškega delovanja in zaradi številnih problemov, ki so v teku reševanja in ki se nanašajo na zemljiško in poljedelsko ureditev, ki se izvršuje po izselitvi nemških prebivalcev v Nemčijo.

Z Eksk. Robottijem med četami

Med svojim bivanjem v kočevskem okolišju se je Eksk. Grazioli, ki ga je spremljal komisar okrajnega kapitanata, srečal z generalom Robottijem, poveljnikom ljubljanske armadnega zbora s katerim so bili poveljniki velikih enot, ki so razmeščene po Sloveniji. Skupno z Eksk. Robottijem je Visoki komisar obšel med delavci, ki jih je našel v coni, ter jih tovariško in priročno pozdravil. Zatem je skupno s poveljnikom armadnega zbora posetil vojaško bolnišnico

v Kočevju in želez bolnim vojakom čimprejšnje okrevanje.

Na novem sedežu okrajnega kapitanata

Pred svojim odhodom je Visoki komisar pregledal poslovanje uradov okrajnega kapitanata ter izrazil svoje zadovoljstvo sprčo nove in bolj pristojne ureditve. Nato je posetil sedež kočevske občine in okolice Kočevje ter nadziral razne službe. Ob tej priliki se mu je nudila možnost, da prouči in izreče točna navodila glede raznih vprašanj, ki se nanašajo na civilno življenje, in ki sta mu jih predložila okrajni komisar in župan Loser. Po sprejemu od strani krajevnih stranknih prvakov je Eksk. Grazioli posetil Dom fašija, kjer je počastil spomin junaka padli: Dobriše, Vannija in Beza. Končno je hotel Visoki komisar podrobno proučiti položaj kočevskega rudnika, zanimajoč se pri dirigentih glede proizvodne možnosti in življenjskih pogojev rudarjev.

Naloge nemške kolonizacije na vzhodu

Berlin, 21. avgusta. Poslednji zvezek revije »Deutsche Arbeit«, ki je v glavnem posvečen kolonizacijskim problemom na vzhodu, objavlja naslednjo programatično izjavo vrhovnega šefa nemške policije in poveljnika oddelkov SS Himmlerja:

»Naša naloga ni, da germaniziramo zasedena ozemlja v starem pomenu te besede, namreč, da bi prebivalcem na vzhodu vsiljevali svoj jezik in svoje zakone,

K tej izjavi pripominja Himmlerjevo glasilo »Das Schwarze Korps«² med drugim: Da narodni socializem obsoja pangermanske težnje, ni nova stvar, vendar pa je Himmlerjeva izjava velikega pomena in ima celo značaj povelja, kajti ona izhaja od Himmlerja, ki je, kakor znano, tudi generalni komisar za povzdigo nemške rase. Hitlerjeva nacionalna država mora predvsem ustvariti pogoje za trajno blagostanje v bodoče, bodočnost pa bo zagotovljena le, ako bo Nemčija mogla dati vsem svojim sinovom dovolj zemlje v obdelavo in ako bodo to zemljo obdelovali samo in izključno oni, ne pa pomemeno ljudstvo. Ti pogoji se sedaj ustvarjajo in so bili celo deloma že ustvarjeni, kajti zmagovite čete so se polastile ogromnega ozemlja, ki čaka sedaj na zadostne nemške delovne roke, da ga obdelajo. Germanizacija starega slova bi uničila vrednost vseh naporov, ki jih je treba doprinesti, da se doseže ta veliki cilj.

Skratka, nujno je potrebno, da se zasedena zemlja v najboljšem in najmodernejšem smislu te besede kolonizira z delovnimi rokami in razumom Nemcev, ne pa pomemeno tujerodcev. Ako bi vsrkali temne elemente, bi pokvarili svojo raso, kar bi seveda kvarilo samo bodočnost naroda. Seveda ni s tem rečeno, da mora zemlja na vzhodu postati izključno samo nemška kolonizacijska zemlja. Poslanstvo, ki čaka Nemce na vzhodu, je predvsem — ukaz. Zato mora biti vse, kar naj bo na vzhodu nemško, zares čiste nemške, germanske krvi. Naloge so ogromne, toda naša generacija jih lahko reši, medtem pa moramo ustvariti pogoje, da bodo nemški kolonizatorji, ki bodo poslani na vzhod, razpolagali zares z zadostno biološko silo, da bodo lahko oplođili ta zapušeni jim prostor. Tretji rajh je preselil na sto tisoče kmetov z ozemelj izven germanskega življenjskega prostora na ozemlja na vzhodu, ki so sestavni del tega prostora. Po vojni se bodo nadaljnje nemške množice preselile na vzhod, toda to bo rešilo le del tega vprašanja. Na drugi strani moramo paziti, da ne bi rešili tega

vprašanja samo po količini, torej s tem, da bi povečali kolonizacijsko maso in pomemili tujerodce, kajti mi narodni socialisti nismo imperialisti in zato ne bomo podlegli takšnim skušnjavam. Ne gre za količino, temveč samo za kakovost. Kjer se bo jutri nastanil dober zastopnik boljše rase, tam bo čez sto let najmanj sto izbranih Nemcev iste izbrane rase. Kjer pa bi se nastanil Nemec dvomljivega izvora, tam bi bilo čez sto let le sto Nemcev najslabše rase. Ta škoda se morda danes zdi majhna, toda čez čas bi utegnla postati strahotna, nepopravljiva. (Piccolo.)

Obletnica osvojitve Ukrajine

Berlin, 20. avg. s. Te dni bo prva obletnica zavzetja Ukrajine po nemških in zaveznikih četah. Ob tej priliki objavljajo vsi listi članke o obletnici in razgovor nemškega komisarja Kocka s šefom svojega tiskovnega urada. V teh izjavah se poudarja, da so komaj dva meseca potem, ko je bil v Ukrajini sprožen zadnji topovski strel, uradni civilne uprave lahko sledili po ukazu Hitlerja zmagovitim vojakom, ki so osvojili ta področja izpod boljševiškega jarma. Odtlej se je mnogo delalo in delo je imelo v vsej Ukrajini že velike uspehe v kratkem času. Po velikih načrtih bo prebivalstvo Ukrajine duhovno in gmotno dvignjeno. Vsi uspehi pričajo o dobrem delovanju nemške uprave. V delovnem načrtu je na prvem mestu pospeševanje poljedelstva v Ukrajini, da bo postala resnična žitnica Evrope. Za doseg tega cilja so bile premagane že ogromne težkoče in se še vedno premagujejo. Po reformi sistema kolhozov se je obnovilo obrtništvo, ki ga je boljševizem skoraj uničil. Obnovevala se bila cestna dela in zgrajeni veliki mostovi, elektrarne in druga industrijska podjetja. Končno listi poudarjajo, da je bilo vprašanje prometnih zvez načeto zelo širokoposrežno, tako da so tudi na področju tehnike in denarništvu takoj vsi občutili blagodejni vpliv nemškega delovanja.

Rumunski minister za vzgojo v Odesi

Bukarešta, 20. avg. s. Profesor Petrovici, minister za narodno vzgojo, je obiskal na svojem nedavnem potovanju po Transilvaniji tudi univerzo v Odesi, ki je bilo največje kulturno središče sovjetske države. Ob tej priliki je rektor univerze v svojem govoru izrazil veliko zadovoljstvo, ker je univerza v Odesi osvobodena izpod terorja sovjetskega režima.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 22. AVGUSTA 1942-XX.

7.30: Napevi in romance. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 12.20: Operna glasba. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Koncert Klasičnega tria. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.30: Lepe pesmi do večerj in danes. — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. — Operetna glasba. 14.45: Poročila v slovenski. 15.00: Pokrajinski vestnik. 17.10: Nove plošče Cetra. 17.55: Köchel Zlata: Problemi sedanjega časa — gospodinske predavanje v slovenski. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Lična prireditelje družbe ETAR: Verdi: Rigoletto. V odmorih: Predavanje v slovenski (21.50 pribli.) Zanimivosti v slovenski (21.50 pribli.). Predavanje v slovenski (22.30 pribli.). Po končani operi: Poročila v italijanski.

Reden promet na progi Banja Luka—Prijedor. Železniški promet na progi Banja Luka—Prijedor je v celoti obnovljen, potniški promet oskrbuje dnevno dva vlaka v vsako smer. Vlaka se ustavljata na vseh postajah in potovati smejo vsi, ki imajo propustnice.

Ob 70-letnici Preradovičeve smrti. V nekem zdravilišču pri Dunaju je dne 18. avgusta 1872 umrl veliki hrvaški pesnik, general Peter pl. Preradović. Leta 1879 je dal hrvaški narod Preradovičeve pozemske ostanke prepeljati iz Dunaja v Zagreb, kjer mu je postavljen tudi lep spomenik. Lani je zagrebški mestni župan odredil, da mora občina stalno skrbeti za okras njegovega groba. Za 70-letnico smrti bo Društvo Zagrebčanov sredi septembra priredilo Preradovičev večer z izbranim sporedom.

Slavnost na nemški šoli v Zagrebu. Te dni je nemška osnovna šola v Zagrebu v Gunduličevi ulici v Zagrebu, ki ji je pridružen tudi otroški vrtec, slovesno praznovala otvoritev novega šolskega leta. Slavnosti je prisostvoval tudi novi ravnatelj nemških osnovnih šol na Hrvaškem Wilki. Obnova ceste Vojnić—Karlovac. Odrejena je izvršitev razlastitvenega postopka nad zemljišči, ki so potrebna za obnovitev državne ceste Vojnić—Karlovac.

Gospodarstvo

Pravila Združenja denarnih in zavarovalnih zavodov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odobril pravila Združenja denarnih in zavarovalnih zavodov Ljubljanske pokrajine. Zadevna odločba je bila objavljena v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino«² dne 19. t. m.

Po pravih vključuje združenje vse zavode skupin, za katere je ustanovljeno in ki poslujejo v pokrajini. Del se združuje na 5 sindikatov: za banke, za hranilnice, za zavarovalnice, za vodilne uradnike denarnih in zavarovalnih zavodov in za pomožne ustanove za denarništvu in zavarovanju. Združenje je včlanjeno v Pokrajinski zvezi delodajalcev Ljubljanske pokrajine. Naloge združenja so v glavnem take, kakor jih navajajo pravila združenja za trgovce, za industrije in obrtnike in za kmetovalce.

Člani združenja so vsi denarni in zavarovalni zavodi, menjalni agenti, borzni komisarji in menjalniki v pokrajini. Kdorkoli pridobi v pokrajini koncesijo za izvrševanje teh poslov, mora vložiti prošnjo za vpis pri združenju, ki jo pošlje Zvezi delodajalcev. Tuja podjetja, ki imajo sedež v pokrajini najmanj že 10 let, se sprejmejo kot člani, toda njih zastopniki ne morejo priti v vodstvo.

Sklepi o ustanovitvi sindikatov spadajo v pristojnost skupščine, odobriti pa jih mora zveza. Če niso včlanjeni niti trije zavodi, izvršujoči določeno vrsto delavnosti, se ne ustanovi poseben sindikat, temveč se združijo zavodi v splošni sindikat. V področje sindikatov spadajo podobne naloge kakor pri že omenjenih združenjih, katerih pravila smo že objavili. Enako tudi v tem primeru voli predsednika sindikata skupščina za tri leta. Skupščino sindikata sestavljajo vsi člani sindikata. Vsak udele-

ženec skupščine ima pravico na en glas za vsakih 500 lir plačanih zakonitih prispevkov.

Posebe so določbe za sindikat vodilnih uradnikov, med katere se štejejo: pri bančnih zavodih: bančni ravnatelj ali bančni ravnatelj, v kolikor vodi poslovanje vsega zavoda ali znatnega njegovega dela s pravico samostojnega ukrepanja, podravnatelj ali podravnatelj ali soravnatelj, če so pooblašteni nadomeščati ravnatelja; pri zavarovalnicah: vodilni uradniki zavarovalnih podjetij, to so tisti, ki imajo naslov ravnatelja, soravnatelja ali podravnatelja; prav tako se štejejo za vodilne uradnike tisti višji uradniki družb, ki opravljajo vodilne posle. Dalje spadajo v ta sindikat vsi tisti, za katere določi Visoki komisariat, da se morejo uvrstiti v to skupino. Inozemci, ki prebivajo najmanj 10 let v Ljubljani, se lahko sprejmejo kot člani, toda ne morejo opravljati vodilne posele.

Prošnja vodilnega uradnika za sprejem v članstvo se mora predložiti predsedniku sindikata in mora vsebovati izjavo, da sprejema vse določbe teh pravil in da se obvezuje plačevati poleg obveznih prispevkov tudi dopolnilne.

Organi združenja so: predsednik, skupščina, svet in nadzorni odbor. Pravila o njih govore isto kakor pri že omenjenih združenjih. Enaki so tudi disciplinski predpisi. Prav tako predlagajo spremembe teh pravil predsednik, svet ali tretjina članov skupščine združenja. Sklepi o spremembi niso veljavni, če niso sprejeti z večino, ki šteje vsaj polovico članov skupščine z glasovalno pravico. Spremembe se morajo predložiti v preučitev svetu Pokrajinske zveze delodajalcev, ki lahko zahteva umestne popravke, in jih nato zveza pošlje v odobritev Visokemu komisariatu.

Gospodarske vesti

— Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Hrvaško je bilo zmerom koristno. Sestanek italijanskih in hrvaških gospodarstvenikov v Benetkah obravnava zagrebški časopis »Gospodarstvo«² in ugotavlja, da je bilo ozemlje Hrvaške v italijanski južnovzhodni trgovini zmerom na prvem mestu. Po temeljitih razgovorih o gospodarskih odnosih med obema deželama se je ugotovilo, da je bilo gospodarsko sodelovanje Italije in Hrvaške zmerom zelo živahno in koristno. List omenja tudi tehnično sodelovanje obeh dežel. O tem sodelovanju je govorila tudi v neki vesti iz Zagreba, po kateri so v Zagreb prispeli 4 bagri iz Rima, ki se bodo uporabljali pri regulacijskih delih v Savi. Prispeli bodo še 3 bagri.

— Nova pristaniška tarifa za Adrijo, veljavna za nekatera nemška okrožja. Iz Berlina poročajo: Namesto 1. aprila leta 1939 uveljavljene pristaniške tarife Ostmark—Trieste—Fiume je uveljavljena s 15. t. m. nova pristaniška tarifa med postajami nemških državnih železnic in Triestom, Fiumo, Pola in Rovignom d'Istria. Vsebuje do nadaljnjega samo tovrstne postavke v prometu z železniškimi postajami državnih okrožij Dunaja, Koroske, Spodnjega Podonavja, Gornjega Podonavja, Salzburške, Štajerske in Tirolske-Vorarlberške. Potreba nove tarife se je, kakor navaja zadevno utemeljevanje, pokazala iz več vzrokov, najbolj pa zaradi nove ureditve državnih mej sprčo razpada Jugoslavije. Namesto prejšnjega trodržavnega prometa (Italija, Nemčija in bivša Jugoslavija) je stopil dvodržavni promet (Italija-Nemčija). To dejstvo je bilo treba v novi tarifi upoštevati.

— Iz trgovinskega registra. V trgovinski register se je vpisala trdka Banco di Roma — Filiale di Lubiana.

— Argentina je črtala star dolg Paragvaja. Argentinska poslanska zbornica je soglasno sklenila, da se črta iz vojne od 1.1865. do 1.1869. Izvirajoči dolg Paragvaja v znesku 300 milijonov pezov.

— Pred novimi nemško-slovaškimi gospodarskimi razgovori. Nemško-slovaška vladna odbora, ki se od časa do časa sestanejo k preučevanju praktičnega učinkovanja sklenjenih gospodarskih dogovorov, bosta imela prihodnje razgovore v prvi polovici septembra v Bratislavi. Slovaški gospodarstveniki pripisujejo tem razgovorom

izreden pomen, ker se bodo obravnavali tudi dogovori o medsebojnih cenah, ki so bili v Berlinu sklenjeni. Slovaška kaže tudi zanimanje za obnovo blagovnega prometa zasedenimi pokrajinami Holandsko, Belgijo in Norveško. Zadnji od Berlina dovozniki kontingenti za te pokrajine so izravnani in novi kontingenti naj bi se gibali v starih okvirih. Slovaški lesni izvoz naj bi znašal: v Holandsko vrednost enega milijona nemških mark, in v Belgijo pol milijona nemških mark. V kratkem naj bi se vršila med Nemčijo in Slovaško tudi lesna pogajanja. Na pogajanjih naj bi bilo govora o korekturah cen in o slovaškem dobavljanju lesa za celulozo.

— Švedsko-madžarska gospodarska pogajanja so se začela te dni v švedskem ministru za zunanje zadeve. Kakor javlja »Aftonbladet«, v medsebojnem prometu niso bile dosežene količine, katere je določal prejšnji dogovor. Kljub tem težavam, ki jih je povzročilo povišanje pengovega tečaja, sta narasla izvoz in uvoz, in sicer je zrasel izvoz od 6.9 milijona kron v letu 1940. na 12.2 milijona kron v letu 1941., a uvoz v istem razdobju od 13.6 na 23.5 milijona švedskih kron.

— Zadovoljiva žetev v Franciji. Po zadnjih francoskih poročilih se lahko letošnja žitna žetev označuje za zadovoljivo. Zima je bila napravila na setvah škodo samo v posameznih pokrajinah, a pomladno sušo je izravnavalo poznejše deževje. Celotni rezultat bo odvisen od tega, ali so bili kmetje dejansko sledili paroli za razširjenje obdelovalne površine. O tem še ni zanesljivih podatkov, ker so kmetje glede na oddajo obveznost navajali premajhne obdelovalne površine. Sodiijo, da so pozivi francoske vlade kmetičem prebivalstvu, naj se obdelajo čim več zemlje, imeli uspeh. Ker je bilo že v prejšnjem letu znatno več zemlje obdelano kakor v letu katastrofe 1940., je verjetno, da se je bilo posodilo znatno več krompirja in plodov za pridobivanje olja. Pri tem je tudi Nemčija pomagala s semenom. Velike važnosti za Francijo je vprašanje, ali se bo posrečilo pridelovanje rastlin za pridobivanje olja toliko razširti, da bo pokrila potreba Francije po masloboh in olju iz lastne zemlje, kajti doslej je morala Francija uvažati teh potrebščin za 60 odstotkov. Mnogo obetajoči začetki v tem oziru so bili v letošnjem letu že storjeni.

Kakšno je zemeljsko jedro?

V isti meri, kakor je bilo zvezdno nebo že od pradavna za človeštvo poseben problem, se je zanimalo tudi za svet pod svojimi nogami. Mnogo je bilo podmen in ugibanj o sestavi zemeljske notranjosti, a znanost našega časa je na podlagi stvarnih raziskav in računov podala o tej notranjosti, a znanost našega časa je na podlagi stvarnih raziskav in računov podala o tej notranjosti podobno, ki je bista vsake fantastične spekulacije. Zelo pristavne opore o fizikalni sestavi zemeljskega jedra nam daje znanost o potresih. Brzina, s katero se širijo potresni valovi, postaja z večjo globino čedalje večja. Toda v plasti zemeljske skorje je opaziti v globini 2900 km je opaziti izrazit skok. Brzina longitudinalnih (podožnih) valov upade od nekaj več nego 13 km na sekundo nepričakovano na 8 km v sekundi, med tem ko upade brzina transverzalnih (prečnih) valov od 7.2 km v sekundi skokoma na ničlo. To markantno ploskev nestalnosti smatrajo za mejno ploskev zemeljskega jedra. Glede razširjanja potresnih valov v zemeljskem jedru samem si še nismo popolnoma na jasnem. Po nekaterih raziskovalcih je domnevati nekako v globini 5000 km novo delitev zemeljske notranjosti. Različna tvar, iz katere je ta sestavljena, in naraščajoči pritisk imata za posledico naraščajočo gostoto. Po dveh različnih metodah računanja so v prvem primeru dognali ob meji zemeljskega jedra nenadoma porast gostote na 11.6, ki narašča potem do zemeljskega središča na 14.6, v drugem primeru pa so izračunali ustrezni vrednosti 9.1 in 10.9. Po izračunem gostotnem zakonu za zemeljsko notranjost dobimo za pritisk ob mejni ploskvi zemeljskega jedra vrednost 1.5 milijona atmosfer, v zemeljskem središču pa 4.5 milijona at-

mosfer. Kar se tiče elastičnih konstant za zemeljsko notranjost so izračunali, da je tvar zemeljskega jedra ob mejni ploskvi 3.3 do 7-krat, v zemeljskem središču pa 6.5 do 10.5-krat nestisljivejša od jekla.

Ta tvar je domnevno sestavljena iz železa z večjo ali manjšo primesjo nikla itd. Po novejših naziranjih je domnevati primes 30 odstotkov vodik, razen tega pa še znaten odstotek molekularne magnezije in silicija. Kar se tiče kolekularne zgradbe, je zelo verjetno, da je zavoljo temperatur, ki vladajo v zemeljskem jedru (2000 do 8000 stopinj Celzija), in silnega pritiska (1.5 milijona do 4 milijonov atmosfer) tvorba kemičnih spojin že nemogoča. To pomeni, da je materija zemeljskega jedra v enoatomskem stanju. Atomi morajo biti zelo jonizirani, ker se zunanji elektroni odcepljajo.

Še enkrat 100.000 kun za trpečo deo iz južnih krajev. Pisarna Rdečega križa v Zagrebu je pred dnevi od istega dobrotnika, ki pa hoče za vsako ceno ostati neznan, prejela znesek 100.000 kun za trpečo deo iz južnih krajev Hrvaške.

Gradnja ambulante za ranjence na zagrebškem kolodvoru. Rdeči križ na zagrebškem glavnem kolodvoru gradi veliko moderno uprjemeno barako, ki bo služila kot ambulanta postaja za ranjence in vobče za potnike, ki so nujno potrebni zdravniške pomoči. Poslopje z opremo bo veljalo dva milijona kun.

Novi motorni vozovi zagrebškega tramvaja. Pred dnevi se je vršila poizkusna vožnja z novim motornim vozom, kakršne izdeluje delavnica zagrebške mestne cestne železnice. Novi vozovi so na zunaj mnogo lepši, na znotraj pa mnogo udobnejši od starih.

Spomini na staro Ljubljano

Ljubljana je imela pred 70 leti lepo številno tovarno, ki so pa pozneje ustavile obrat. Predilnica je imela precej velik obseg, dvonadstropno in skladišča, ki so bila obdana z visokim zidom ob sedanji Koroški ulici, Prazakovi in Miklošičevi cesti; vhod v tovarno je bil iz Kolodvorske ulice. Obrat je bil precej obsežen, zaposleni so bili moški in ženske, prenehali pa so pred ljubljanskim potresom. Veliko dvonadstropno in nekaj skladišč so porušili, nekaj skladišč je pa še danes ob Miklošičevi cesti za hotelom »Metropol«. Prostor je bil nezazidan prav do poloma Avstrijske. V nekaterih prostorih je vojaška oblast za časa prve svetovne vojne imela vojaštvo.

Tschinkelova tovarna za kandite, slaščice in cikorijo ob Dunajski cesti in južni železnici je bila pred 70 leti prav obsežna, obratovanje veliko. Začela pa je hirati in je obrat pred 50 leti popolnoma prenehal. Tovarna za žveplenke je bila ob podaljšani Poljanski cesti. Obrat je že davno prenehal. Tovarna za suhno in koze, last Zeschko-vih dedičev, je bila ob Zaloški cesti. Obrat je prenehal pred 50 leti. Poslopje je kupil pozneje podjetni industrijec Dragotin Hribar ter ustanovil v poslopih tovarno za pletenine.

Parni mlin je obratoval pred 70 leti prav dobro, tudi še pred 60 leti. Nato so obrat opustili, poslopje so kupile usmiljenke ter ga prezidale v sedanji »Marjin dom«.

Tovarna za milo, last Stelbe, potem Vilijama Rohrmanna, je bila na Šentpetrski cesti ob Ljubljani, potem nekaj časa v Spodnji Šiški; tudi to obratovanje je sčasoma prenehalo.

Tobačna tovarna je bila pred dobrimi 70 leti v stari cukrarni ob desnem bregu Ljubljane; takrat je bilo obratovanje minimalno. Sezidali so pa pred 70 leti veliko poslopje ob Tržaški cesti, ki so ga pred 60 leti še izdatno razširili. Obrat se je zelo razvil, zaposlili so 2000 ljudi, večina ženske. Sčasoma je dobila tovarna razne stroje za predelavo tobaka, za izdelovanje smotk in cigare. Mnogo delovnih sil je bilo zato spet odpuščenih. Tobačne izdelke so ljudje zelo hvallili, posebno »Ljubljanska viržinka« je bila na dobrem glasu, kakor je še danes. — Pred 70 leti in še nekaj časa je tobačni monopol slabo skrbel za uslužbenstvo in socialnem pogledu. Delavke so imele bomo plačo, za onemoglost pa skromno miloščino (nekaj krajcarjev na dan). Že nekaj let je ta krivica odpravljena s pokojnino.

Tovarna za predelovanje usnja ob Šentpetrski cesti in ob Ljubljani je bila pred 70 leti last Nemca Janesha, pozneje pa last dedičev. Tovarno je potem prevzel usnjak Karel Polak, ki jo je zelo razširil. Razne neprimke so nastale, tovarna je začela hirati, najela je veliko posojilo, prišla v denarne stiske in naposled napovedala konkurz. Poslopje je prevzela Ljubljanska mestna hranilnica — upnica, obratovanje pa industrijec Adolf Mergenthaler. Druga tovarna usnja, last tvrdke Mally, je bila v Gajevih, trgovski lokal za prodajo usnjenih izdelkov pa je bil ob Resljevi cesti. Obratovanje je že svojčas popolnoma prenehalo.

V Ljubljani so bile pred 70 leti tri pivovarne in sicer: Koslerjeva pivovarna, zdaj pivovarna »Union« ob Celovski cesti, Auerjeva pivovarna ob Wolfovi ulici in Perle-sova pivovarna ob Prešernovi ulici. Vse tri so se pred leti združile v delniško pivovarno Union, ki se je izdatno razširila in izdeluje tudi kvas in špirt. Vse pivovarne so bile na dobrem glasu, imele so senčnate vrtove za pivo. Posebno lep vrt je imela Koslerjeva tovarna, tu je igrala vsako nedeljo popoldne vojaška godba in so razna društva prirejala veselice.

Ljubljana je imela že pred 70 leti nekaj znanih veletrgovin. Tvrda Knez je bila veletrgovina za žito in poljske prideleke; tvrda je stara že nad 100 let, prostore ima ob Gosposvetski cesti. Tvrda Dreč, last Aleksandra Dreč, je bila prav tako veletrgovina z žitom in poljskimi prideleki na Emonski cesti. Tvrda I. C. Mayer, veletrgovina za manufakture, je bila v Spitalski ulici, oziroma v Kresiji, dokler se ni preselila v sedanjo palačo. Tvrda Fran Ksaver Souvan, veletrgovina za manufakture, je prav tako že zelo stara. Veletrgovina Dreč je prenehala, ostale veletrgovine še obstojajo.

Bilo je pa tudi mnogo srednjih in manjših trgovin, ki so bile prav na dobrem glasu. Jamšek pod Trančo, Jenti, Zotman, Več

in Orešek v Spitalski ulici, Losar, Rosman in Giontini na Mestnem trgu, teh ni več. Bila je tudi trgovina Srba Vasa Petričica na Mestnem trgu, ki jo je sčasoma razširil v veletrgovino. Še pred Petričičevo smrtjo je prevzel podjetni Ivan Samec, ki je pred kratkim umrl. Lastniki so pomrli, nekateri so se izselili.

Tvrda Fran Kollmann, veletrgovina s

staklenino in porcelanom, je stara in je zdaj v rokah Kollmannovih dedičev. Fran Kollmann je umrl pred 55 leti, kakor je trgovino prevzel sin Robert Kollmann, ki je umrl pred 10. leti. Oče in sin sta bila velika dobrotnika. Fran Kollmann je v oporoki določil dijaško ustanovo za visokosolce in je razdelil veliko legatov v dobrodelne namene. Sin Robert je pa bil pravi

mecen za mesto Ljubljano. V testamentu je določil zelo visoke zneske v kulturne in dobrodelne namene. Njegovo ime je častno zapisano v ljubljansko zgodovino.

Trgovina Karinger na Mestnem trgu je prodajala galanterijske predmete; Karinger, po rodu Nemec, je bil dolgo časa blagajnik Filharmoničnega društva.

E. Josin

Planinski velikani nad kavkaško ravnino

Ni se zgodilo prvič, da so Nemci prodri-li na Kavkaz. Že pred 24 leti so zasedli posamezne čete razprostrto pokrajino med Črnim in Kaspijskim morjem. Že takrat so doživljali vojaški močno nasprotje med stepo in visokim pogorjem, neposredni prehod iz ravnine v nebotično skalovje. Kakor piramide se vzpenjajo v sinje nebo skalnate gore, pred njimi pa leži ploščata ravan južno od Kubana in Tereka. Skoraj v isti črti kakor obe ti dve severno-kavkaški glavni reki, se vleče visoko pogorje tam od nižnje polotoka Tamana, ki ima precej vodovja, tja do skoraj pušavske ravnine, južnozapadno od polotoka Apserona, ki ima dosti mineralnega olja. Otočna enolična ravninska divjina in nasproti njej divja, visokogorska romantika v dolžino 1400 km in v širino 250 km — to je glavno oboje Kavkaza.

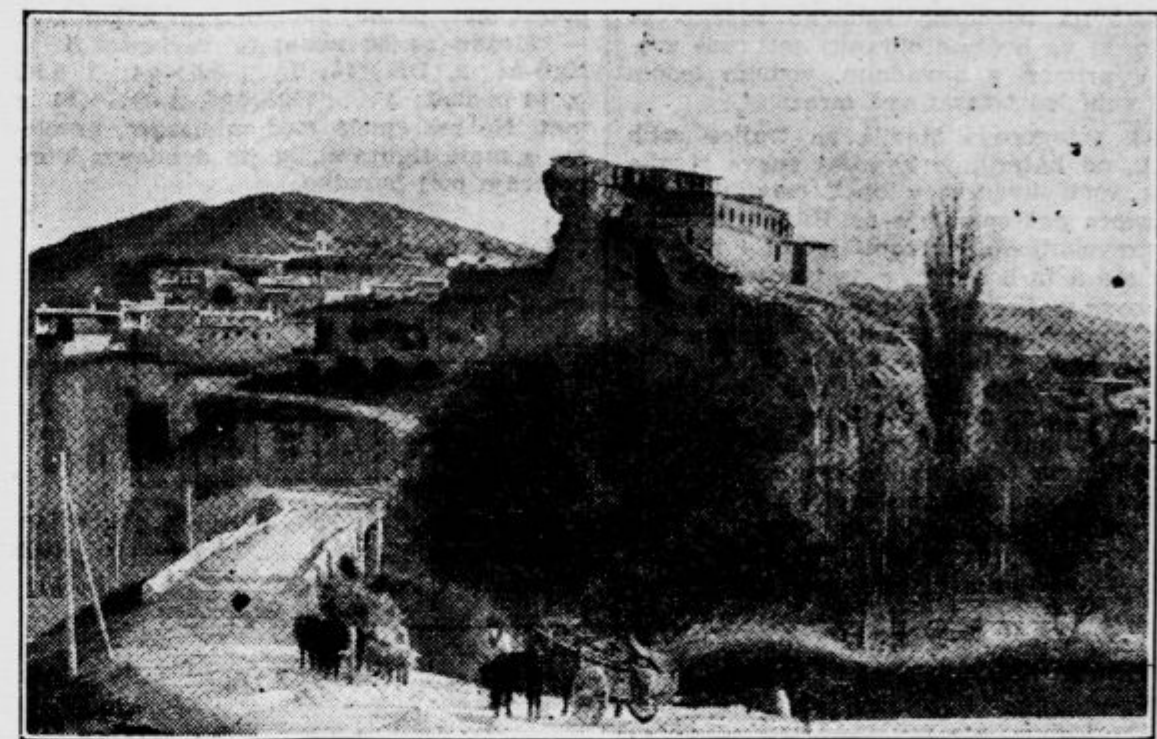
Evropski znanstveniki se tu in tam prepirajo, ali naj prištevajo Kavkaz k Evropi ali k Aziji. Resnica je nekako v sredi: to je vsekakor evrazijsko področje, čisto svojevrstno, z raznimi prehodi in menjavami. Kavkaško visoko pogorje je gotovo med najbolj svojevrstnimi na našem planetu. Že stari Grki so ga osupili opazovali in vsekakor je ta močnega gmeta močno vplivala na njihovo živahno domišljijo. Res nepozaben je pogled na Kavkaško vele-gorje od katerekoli strani. Presenetljiva je podoba Elbrusa, najvišjega vrha. Na daljavo 100 km se blesti njegov srebrenčasti vrh v jasno in raste pred teboj, čim bolj se mu bliža, dokler končno ne zajame vse ploskve pred tvojimi očmi.

V sovjetskem tisku so zadnja leta zelo vabili k planinarstvu, objavljali so v ta namen številne opise in slike. Poročali so o rekordnih vzponih na planine. »Kaj nam je dandanes 5632 metrov višine!« je bilo nekeje zapisano. »Spreten delavski sportnik mora razmišljati o tem, kako bo premagal kavkaškega orjaka!« Toda ta reč ni tako preprosta kakor so je kazale reklamne fotografije. Ni vsakomur dana sreča, da bi se vzpel na najvišje vršace. Le pre-pogostokrat so skriti v oblake in čad. Padavine so v visokogorju zelo pogoste in obilne, to tudi ob dne, ko se dolina pri-jazno sonči.

V Transkavkaziji uspeva subtropska ve-getacija. Prejšnja leta so bili trgi daleč naokrog dobro založeni. Gruzinci in drugi Kavkazci so prodajali kar orjaške »sadeže« po nizkih cenah. Čerkezi in Armenci so pekli na raznuj sašlik iz jagnjetine, slan-ine in čebule ali pa so ponujali debeli pečeni kostanj. Različne ljudske jedi teh krajev si dobil po pivnicah, kjer so po-stregli s ceninim toda prav krepkim vi-nom kahetincem. Ovčji sir in beli kruh sta podprla pojedino. Kavkazci so v splošnem čustveni ljudje, vendar obenem orien-talsko lenobni; radi dobro jedo in pije, pri čemer razpravljajo o politiki in kup-čiji, potem vržejo zamašene karte in na-posled sladko zadremijo.

Poročevalci, ki spremlja zdaj nemške čete po Kavkazu, pravi, da so se posebno zanimivi prizori nudili popotniku prejšnje čase na gruzinski strateški cesti med Tifi-son in Vladikavkazom ali Ordžonikidzem. Planinski kmetje so dremali pozno popo-lodne po klopih, ob katerih so stali prazni vrči, ali pa so preganjali dolgaša s kvar-tami. Zlasti v krajih, kjer stoji mošeje, je bilo mnogo spanja in kvartopirstva, vino pa sta nadomeščala kislasti kumisi ali sladki šerbet. Ženske se tu redko pokažejo, nosijo pa kokezne pajčolane, v kolikor so krščanske, medtem ko imajo mohamedane ves obraz zagrnen z belim platnom. Kre-pko sliko teh krajev je podal Lev Tolstoj v svoji mojstrovini »Hadži Murat«.

Tudi na Kavkazu se je zadnja desetletja marsikaj izpremenilo, toda nespremenjeni ostanejo vtisi, kadar se pelješ po visokih planinskih cestah mimo pošastno globokih prepado in vedno višje vzpetih vršacev, ki jim po pobočju šumijo hudourniki in izginjajo bogvekam. Le redko kaj vidiš kak večji potok, ki pa se raznobarven kmalu razleže med različne plasti. Čim višje se vzpenjaš, tem bolj zakrnelo je rastlinstvo, da te spominja docela severnih pokrajin.



Caucaso: Temir Khan Sciura nel Daghestan — Temir Kan Šura v Dagestanu

Naposled izginejo poslednji pohabljeni bo-rovci in so skale prekrte le še z večnim snegom. Kolesje rezko reže pot čez led, še zlasti proti večeru, ko zamrzne čez dan raztopljeni sneg. Noč v planinski koči ostane nepozabna. Pozno zaspiš in zgodaj se zbudiš, venomer pa poslušáš šum s planinskih vrhov. Medtem ko je zimsko življen-je popolnoma zakovano v smrt, se čez poletje vendarle drami prirodno življenje, ki pa ni močnejše kakor pomlad v sever-nih pokrajinah. Ko popotnik doseže višek poti v kavkaškem veleogorju in se vrača v dolino, se vrstijo vtisi kakor v burnem filmu. Nagel je prehod iz ledovja v sub-tropsko podnebje. Priroda ponuja na ogled naravnost vzorno zbirko rastlinstva in ži-valstva različnih širinskih stopenj. Čudovito okusni ovčji sir, ki ga dobiš pri pastirjih, k temu pa požre ognjevitga kahetince iz

blagoslovljenih dolinskih krajev počivi du-ha, kakor voljno počivaš na svojem sedežu, pozabljáš vso puščobo in divjino, ki si jo ostavil med ledovjem in oko napeto sledi prizorišču, ki se neprestano pestro menju-jé. Nad vso pokrajino se visoko boči nebo, pod katerim gospodujejo okamenjeni tita-ni. Ovce preskakujejo skalovje kakor gam-si. Kratkotrajni, grbasti, čvrsti so planin-ski voliči, sila spretni za tovor, pa tudi kравje mleko je okusno. Pastirski psi so podobni šakalom. Konjički so borni, klju-sasti, vendar presenečajo po vztrajnosti in sposobnosti. Planinski prebivalci na tem visokem robu civilizacije so pojave, ki se jih izprva nekoliko ustrašiš; čim globlje pa greš v dolino, tembolj se zvišiš med njimi, prav tako, kakor se romantična priroda polagoma umirja, čim nižje prihajaš v do-lino.

Največja tvornica za konzerviranje gob se nahaja v Brusu v bivši zapadni Poljski in je plad italijanske podjetnosti

Tega bo komaj kakšnih 20 let, ko je neki italijanski trgovec slučajno zšel v okolico Hojnice na zapadnem Poljskem. V te kraje, ki jih je narava prav po mače-hovsko obdarila za življenje, je poredek-mal zašel kakšen tujec, zato je gost vzbudil toliko večjo pozornost. Nastanil se je v Brusu, majhnem podeželskem gnezdu, in se pozanimal, ali bi se dalo v okolju na-kupiti gob.

Same od sebe so mu navrele ženske in otroci iz vseh strani in prinášali ogromne košare tega, dotlej preveč preziranega, v svetu pa vendar tako dragocene ga-zinca sadeža. Domačini so že do takrat red-no nabirali jagode, zeljšča, gobe po raz-sežnih gozdovih, samo da vse to blago ni imelo omebe vredne cene, ker pač ni bilo odjema zanj. Italijanski trgovec, ki je temu od boga zavrženemu kotičku zemlje izne-nada odprl pot v svet, je objubil, da se bo oglašil vsako leto in da bo odkupil gob, kolikor mu jih bodo prinesli. In nanosili so mu jih v resnici toliko, da jih od kraja ni mogel vseh prevzeti. Zelo kdoljiva reč je namreč, gobe prevažati iz kraja v kraj, ker se radi pokvarijo. Zato je trgovec kmalu prišel na misel, da bi nabrano gozd-no bogastvo na mestu predeloval. Leta 1926. je v Brusu ustanovil veliko, dobro urejeno podjetje za nakup in predelavo gob, ki je dandanes največje te vrste v Evropi. Prvo leto je konzerviral in posušil 5.000 kg gob, naslednje leto 20.000 kg, lani pa je proizvodnja narasla na 800.000 kg.

Ko je Nemčija zasedla Poljsko, je našla torej že zdravo osnovo gospodarske or-ganizacije za izkoriščanje gozdnega bogastva, ki ga je bilo treba v okviru državnega skrbstva za prehrano samo še dvigniti in razširiti. Okrog Brusa deluje zdaj 40 zbi-ralnic, katerih slednja ima še vsaj po 6

podružnic, tako da se v tvornici za pre-delavo gob stekajo surovine iz 250 središč. V letnih dneh je okrog 10.000 ljudi za-poslenih z nabiranjem gob za podjetje. V tvornici je za zaposlenih 250 deklet, ki gobe izbiraajo in čistijo, izločujejo, kar je pokvarjenega, in skrbje, da se posamezne vrste ne pomešajo med seboj. Specialnim delavcem je poverjena prelevala. Med-tem ko je bilo poprej v navadi, da so gobe največ sušili in vlagali, je tovarna nedav-no uvedla nov način, da so začeli gobe kuhati in polniti v konzervne doze. Poprej so se s kuho in konzerviranjem gob v do-zah ukvarjale druge konzervne tvornice, zdaj pa je tovarna v velikem obsegu sama v tej smeri preuredila obrat na pobudo voj-ske, ki je v vojnem času največja odjemal-ca njenih izdelkov.

Do sedanje svetovne vojne se gobe iz Brusa v Nemčijo niso izvažale, pa tudi Poljska sama ni kazala posebnega zani-manja zanje. Zato jih je tovarna izvažala največ v Italijo in pa v Južno Ameriko, kjer je bila potrošnja najbolj živahna. Mo-žica Italijanov, ki je naseljena v Južni Ameriki, je že iz domovine prinesla ljube-zen do gob s seboj. Kolikor bolj je v mir-nem času cvetela izmenjava dobrin med Evropo in Južno Ameriko, toliko bolj je naraščal izvoz iz Brusa. Sedanja vojna je kajpak pretrgala te vezi, predvsem pa je potrošnja v Nemčiji sami toliko narasla, da ni presežkov za prekomorski trg. Že zdaj pa mislijo na to, da po končani vojni južnoameriškega odjema tvornica ne bo zanemarila, temveč bo skrbela, da pojde pretežni del njene proizvodnje čez Ocean. Zdalj predeluje tvornica v Brusu po 20.000 kg gob na dan, urejena pa je tako, da lah-ko doseže kapaciteto 30.000 kg. Gozdovi okrog Brusa dajejo eno četrtino vseh gob

in gobjih izdelkov, kar jih Nemčija dan-danes potrebuje. — Razen gob, ki so vezane na svoj letni čas, je tvornica v Brusu že svoj čas začela pozimi sušiti krompirjeve rezine. Postopek je zelo preprost, pa zelo praktičen obenem, ker izgubi krompir pri sušenju do 98 odstotkov svoje teže, kar je velikega pomena za prevoz. Te krompirje-ve rezine so iz Brusa izvažali daleč po svetu in so se uveljavile na vseh tržiščih.

Popotnik, ki se od Gdanskca vozi proti jugu, je pač presenečen, ko ga sredi puste pokrajine, sredi krompirjevih polj izne-nada pozdravi visoki dimniki italijanske tvornice za predelovanje gob, ki nosi po-nosno ime »Dominante«. Tvornica je zgo-voren dokaz, da se da s skrbnim in preudernim delom tudi iz najbolj siromašnega ko-tička zemlje iztisniti nekaj bogastva.

Vinko Štrukelj †

Ljubljana, 21. avgusta
Na svojem domu v Dravljah je davi umrl g. Vinko Štrukelj, dolgoletni knjigovodja tvrde Fr. Slamič. Komaj 38 let je dočkal, ves v delu za bližnjega in za skupnost. Vsi, ki so poznali njegovo močno postavbo in nje-govo temperament, niso slutili, da kljuje v tem postavnem možu kal zavratne bolezni. Že pred leti je obolél, vendar je takrat ka-zalo, da je bolezen za vselej pregnal. Le-tošnje pozno zimo se je močno prehladil in moral je leči, dokler ga ni bolezen strla še vsega v upanju na zdravje in delo.

Pokojni Štrukelj je bil pristen Dravelj-čan. Pri domačinih je bil priljubljen ko ma-lokdo. Skromen do skrajnosti, je vendar njegov nasvet bil vselej željan in uvaževan. Veliko priljubljenost, ki je je bil deležen, si je pridobil s svojim požrtvovalnim delom za napredek domačega kraja, ki mu je po-svečal vse proste ure. Posebno mu je bilo pri srcu domače gasilsko društvo, ki je dobilo z njegovim prizadevanjem najmo-dernije orodje. Zaradi svojih organizator-nih sposobnosti je bil podstarešina gasilske župe. Po njegovi zaslugi se je tudi Blaža Potočnika čitalnica spopolnila v pomem-ben kulturni činitelj domačega kraja.

Pokojni Štrukelj, ki je bil v bivši ju-go-slovanski armadi rezervni kapetan, je bil nenavadno dobrobrsknega značaja. Vselej je rad pomagal potrebnim, nikdar ni odrekal pri mnogoterih socialnih in karitativnih akcijah. Stanovski tovariši bodo pogrešali zvestega prijatelja, tvrda Slamič pa spo-sobnega uradnika.

Pogreb blagega pokojnika bo v nedeljo z njegovega doma, ki sta si ga bila s so-progo Milko pravkar zgradila na Rokovi poti 35, na dravelsko pokopališče. Vinku Štruklju ohranimo tople spomin, v člove-ko se ostalemu sorodstvu pa izrekamo iskreno sožalje.

Nesreče pri skokih v Krko

Novo mesto, 20. avgusta
Se nobeno leto ni bilo zabeleženih v do-lenjski metropoli toliko nesreč pri kopanju kakor letos. Krivda je v največji meri v pomanjkanju primernega kopališča, ker je staro mestno kopališče občina razlirala, no-vega pa zaradi nastopa vojne še ni utegnla zgraditi. Tako je prebivalstvo navezano na kopanje na tudi sicer najbolj neprimernih in za kopanje celo nevarnih krajih.

Pomanjkanje pravega kopališča je naj-bolj prizadelo novomeške sportnike, ki jim že od nekdaj skakalna žilica ni dajala mira. Ti so si pod vodstvom bivšega slovenskega skakalnega prvaka g. inž. Maksa Trošta zgradili v sicer prav izdatnem naravnem kopališču pri Seidlovi žagi ob Ločenski ce-si z jeza prav primerno skakalnico, s ka-tere je inž. Trošt uvažal novomeško mladi-no v umetnost skakanja. Zaradi sedanjega izredno nizkega stanja Krke pa je bilo ska-kanje s te skakalnice poslednje čase prav nevarno in tako ni čudno, da je postal nje-na prva žrtve njen grafitelj inž. Trošt. Pri predvajanju salta mu je na spolzki de-ski spodslapilo, pri skoku je zadel z nogami ob desko in se z glavo zaril med kamenje na dnu Krke. Pri tem je dobil tako hude zunanje poškodbe po glavi, da se je moral zateči v bolnišnico. Po potrebnih pomoči je bil odpuščen v domačo oskrbo.

LOGIKA

— Večkrat se zgodi, da so sinovi odlič-nih mož! Idu!

— In v čem, prosim, se je očeval vaš oče? ...

IZ POLICIJSKEGA ZAPISNIKA

V hotelski sobi sta dva mlada človeka. Pojavila se detektiv. Gospod se legitimira, deklica pa legitimacije nima.

— Kako se pišete?

— Lenčka Krivec.

— Kje so vaši starši?

— V kinu.

— Zakaj vas niso vzeli s seboj?

— Ker program ni za mladino.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

KULTURNI PREGLED

Dobra knjiga

Napovedana je nova zbirka romanov z naslovom »Dobra knjiga«. Dvanajst knjig dobrega čtiva v dvanajstih mesecih — ni li to vabljiv obet za vse, ki vedo, kaj pomeni vsebinsko lepa, povzdigujoča, duhovno bodrilna knjiga v času, ko člo-veški duh nujno išče ravnovesja med seboj in burnimi dogodki zunanje sveta?

Izdajanje knjig in sicer — kakor v tem primeru — načrtno izdajanje po določenem serijskem programu pomeni uveljavljanje naše volje do kulturnega življenja. Število knjižnih izdaj je v relativnem odnosu do jezikovnega kroga v zadnjih desetletjih preokrožilo percentualni odnos te vrste pri drugih, večjih narodih. Knjiga si je ustva-rila pri nas posebno ozačje kulta in ljubezni. Ni bila samo proizvod grafične in-dustrije, koristen predmet, zabavno sredstvo ali celo lukzuz, ki je namenjen zgolj manj-si plasti ljudi, marveč je postala nekaj, kar je po svoji razširjenosti in priljublje-nosti karakteriziralo slovensko okolje in izražalo njegov močni kulturni nagib. Knji-ga je povsod nositeljica kulturnega življe-nja, pri nas pa je bila — v razmerju do našega števila in naših gmočnih sredstev — v prav posebnih meri predstaviteljica duhovno-kulturnih teženj in vzorov. Vsa naša bit je bila vedno tesno zvezana z našo be-sedo in beseda s knjigo. Zaradi tega je Ljubljana postala mesto knjige. O tem pri-čajo njene številne knjigarne, založništva, javne knjižnice in premmoge zasebne knjiž-nice: med slednjimi je nemalo taktih, ki daleč presegajo značaj in število mejo

navadnih rodbinskih knjižnic. Vse to se je moglo razviti samo tam, kjer so dani po-sebni duhovni pogoji za knjigo in knji-ževnost.

Hoteli bi, da bi v vseh spremembah ostal naš odnos do knjige ena izmed tistih kon-stant, ki jih moramo zavestno varovati in osredotočevati okrog njih naše javno živ-ljenje. Danes opazujemo povsod v Evropi izredno konjunkturo za knjigo. Statistični podatki, ki prihajajo iz velikih kulturnih središč, zaznamujejo značilen in nad vse zanimiv pojav, da je proizvodnja knjige ena redkih, izven vojnih potreb stojičjih proizvodnih panog, ki jo vojne razmere omejujejo samo toliko, kolikor se pojav-lja pomanjkanje papirja. V ostalem pa se opaža znatno večja potreba knjige kakor kdaj koli prej. Najboljši dokaz so visoke številke v statistiki javnih knjižnic, ki so imele v najboljših letih gospodarske kon-junkturo povprečno za polovico manj ob-iskovalcev in izposojilnih kakor jih imajo danes. K temu niso samo pripomogle zu-nanje okoliščine vojnega časa, marveč tudi neki drug, izrazito psihološki činitelj: Po-vprečen človek je v mirnem času mnogo preveč zaposlen z raznimi, večidel neva-žnimi zadevami vsakdanjega življenja, da bi se mogel globlje zanimati za svoje du-ševno življenje; v vojnem času pa se po-javi sila, ki potisnejo v ozadje mnoge brezpomembne malenkosti vsakdanjega živ-ljenja. Ko stoji človek pred pojavi elemen-tarnega značaja in močnega usodnosti, se neogibno obrača bolj navznoter in išče v samem sebi tega, kar mu razglan zunanji

svet ne more nuditi. Kontrast med življenj-sko stvarnostjo in individualnim duševnim svetom dobiva izredno važnost. Zategadelj opazamo, da celo vojaki na fronti izredno mnogo čitajo. Številke, ki jih navaja na pr-nemška vojna uprava o konsumu knjig s strani vojaštva, prekašajo vse, kar smo doslej vedeli o tem značilnem pojavu. Skratka: vojne razmere niso zatirale, mar-več nasprotno povečale potrebo knjige. Vsega tistega, kar je združeno s knjigo. Med tolikimi razrednotenimi vrednotami je knjiga ohranila svojo nenadomestljivo vrednost za sodobnega človeka.

Zaradi tega vpisujemo s posebnim zado-ščenjem v kroniko slovenske kulturne življenja napoved nove zbirke »Dobra knjiga«. Že v nazivu zbirke je kos pro-grama. Samo dobra knjiga je vredna izda-janja in čitanja. In dobra knjiga je tisto, ki ima res kaj povedati človeku: Knjiga, ki mu odpira nove poglede v življenje in omogoča novo spoznavanje ljudi in nji-hovih odnošajev; knjiga, ki nasiča plemenito radovednost, vzbuja močna čustva in mi-selnost nemir ter daje čitatelju doživljajsko zadoščenje, prenašajoč ga v drugačne živ-ljenjske možnosti kakor so njegove. Knji-ga, ki ga kdaj pa kdaj odvrne od žgoče življenjske stvarnosti in zaneša na krilih tvorne fantazije v pisani svet umetnosti. Dobra knjiga pomeni vedno dobro zabavo v vzvišenem smislu besede, a pogosto tudi več kakor to: je pot k večjemu spoznavanju, podnet k večjemu čustvovanju ali mišljenju. Zato ni nikdar mogoče natanko iz-meriti in določiti vpliva dobre knjige. Pro-gram, s katerim bo nova zbirka stopila pred javnost, bo nedvomno opravičil njen naziv in pokazal, da je mogoče združiti za-nimivost romana z njegovo večjo ali manj-šo kulturno pomembnostjo.

Danes pa ima izdajanje slovenske knjiž-ne zbirke še drug pomen. Tiskanje novih knjig ne pomeni samo nadaljevanja pre-potrebne kulturne življenja, marveč je tudi sredstvo gospodarske pomoči velikemu številu ljudi, ki so zaposleni bodisi kot ročni, bodisi kot duševni delavci v naši grafični industriji ali ki so gmočno zainteresirani na njenem delovanju. Nove knjige da-jejo njenim ljudem več dela in kruha. Tisti, ki podpirajo z naročanjem knjig ta kos našega gospodarskega obstoja, ne ko-ristijo samo sebi, ker si dobavljajo knjiž-jevna dela plemenitega značaja, marveč prispevajo v najlepši obliki k ohranitvi one socialne skupnosti.

Zaradi tega verujemo, da bo Ljubljana tudi v primeru zbirke DK ohranila svojo tradicionalno naklonjenost knjigi — dobri domači knjigi, ki je vredna v vseh svojih oblikah ljubezni, pozornosti in pomoči.

Nenaturnost v naših prevodih

Moj sedanjí poklicni far niente ima tudi svoje dobro: prebiram dela, ki jih med po-klicnim garanjem nisem utegnil ali vsaj ne s primerno zbranostjo. V njih razkrivam prav zanimive stvari, o katerih hočem po-ročati, da opozorim čitatelje, ki jih more-biti niti opazili niso, in naše prevajalce, ki se jih ne zavedajo. Pred vsem na stvari, ki so v opreki z naturnostjo.

V Zdravniškem vestniku v »plevoberu«, v katerem sem nízal plove iz zdravniške strokovne besede, opozarjal nanje in jih skušal odpravljati s tem, da sem povedal, kako bi se jim bilo mogoče izogniti, sem se držal načela, da navedem zgolj pogreške,

ne pokažem pa na pisca, »greh se pove, grešnik ne«. To načelo je bilo med zdrav-niki popolnoma umestno, ker zdravnik je pisatelj: samo mimogrede; če mu na tej stranski progi spodrsne, je to umljivo in zato odpustljivo. Pri naših pisateljih pre-važalcih je to malo drugače — oni bi morali biti žarišča lepe slovensčine, nam vsem za vzgled in vzor; vsak njihov spodrsljaj ima lahko nedogledne posledice, ker pobujajo druge, poraja brezbrzižnost in površnost tu-di pri drugih, ki si mislijo, kar je dovoljeno temu ali onemu, je dovoljeno tudi meni. Zaradi tega navajam dela, iz katerih tu za-čnem:

Joža Glonar: Reymont, »Kmetje«;
Stanko Leben: Cervantes, »Bistroumni ple-mič Don Kihot iz Manče«;
Vladimir Levstik: Tolstoj, »Vojna in mir«;
Josip Vidmar: Gončarov, »Obkroževanje«.

Pripominjam, da nimam izvirnikov teh del. Ni torej nemogoče, da je ta ali ona nenaturnost že v izvirniku, na kar pa bi moral prevajalec izrečno opozoriti.

Ze ponovno sem v Jutru in Proteusov do-kezal, da naši prevajalci greše pri označevanju živalskih glasov. Evo novih dokazov!

»Tele je vokal« (Kmetje.) Veka detu je zibelki, veka ranjeni zajec, ko se mu bliža lovec ali pes. Tele pa bléja.

»Jata jerebic je skovikala« (Kmetje.) Sko-vika skovik, ki je dobil po tem tudi svoje ime, jerebice pa čirikajo ali crlikajo.

»Cvrčanje, ščebet vrabcev« (Kmetje.) Cvrče grlički, ščebetajo drugi drobni ptič-ki, ne, kadar pojejo, marveč, kadar »se menijo«, vrabci pa samo čvčkajo.

»Skranjčki so poznavali nad brazdami; poznavajo skranjčkova pesem; ščebet skranj-čkov nad polji« (Kmetje.) Skranjčkovega petja, ki se v pomladnem jutru razlega nad

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

306. Kaj je moteta?

307. Na kakšen način ugotovljajo pod-mornice velikost in tip potopljenih ladij?

308. Kaj so Heronova števila in kako se dobijo?

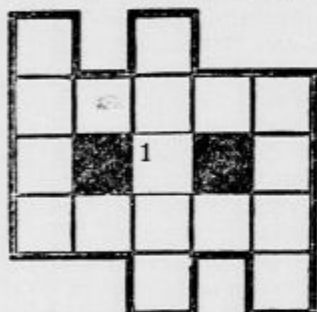
309. Na obrazu mu je zapisano



Iz obraza posnema bister opazovalec lahko marsikaj o značaju neke osebe, a tudi o njeni starosti in drugem. Koliko let šteje po vašem ta-le stari gospod?

310. Okrog ednice

To je videti kakor kakšna križanka. V resnici moramo postaviti v polja (razen v



črno) števila od 1 do 17 tako, da bomo brali v vsaki ravni neprekinjeni smeri vsoto 38. Ednica stoji že na pravem mestu.

Rešitve nalog 20. t. m.:

301. Beseda »avtomobil« je zato šepava, ker sestoji iz grškega izraza »auto« in latinskega »mobil«. Sestavljena je tedaj iz elementov dveh jezikov. Pravilno bi se moralo vozilo po latinsko glasilu »lpsomobile« ali pa po grško »avtokineton«.

302. »Suh led« nima nobenega opravka z zmrznjeno vodo, temveč je to le strjena ogljikova kislina ozir. ogljikov dvokis. V jeklenih posodah, ki so napolnjene s to

snovjo in jih uporabljajo v točilnicah piva, je plinasta snov pod visokim pritiskom spremenjena že v tekočino. Pri odpiranju ventila se tekočina spreminja spet v plin, pri tem pa se tako ohladi, da zmrzne v sneg podobno maso, ki daje v stisnjenih kosih že valžno obliko suhega ledu. Ta suhi led ima na prostem zraku temperaturo kakšnih 79° pod ničlo, in ga v novejšem času uporabljajo za konzerviranje živil. Ko odjemlje svoji okolici toploto, se ne topi, temveč prehaja neposredno v mrzli, težki plin ogljikovega dvokisa. ki hladi še nadalje in predstavlja istočasno kemično zaščito za živilo, ki ga hočemo ohraniti dalj časa sveže. V primeru z navadnim, vodnim ledom daje suhi led trikrat več mraza.

303. Pitagorova števila so trojice celih števil, od katerih je kvadrat enega števila enak vsoti kvadratov obeh ostalih števil. Ta zveza nas spominja na Pitagorov izrek o pravokotnem trikotniku $a^2 + b^2 = c^2$, kjer sta a in b kateti, c pa hipotenuza. Pitagorove trojice so torej cela števila za stranice pravokotnega trikotnika. Najstarejša trojica je 3, 4 in 5, $9 + 16 = 25$, ki so jo že stari Egipčani uporabljali za zakoličenje pravega kota. Če z vrhovo, ki je dolga 12 poljubnih dolžinskih enot, napeto objamemo trikotnik tako, da so stranice 3, 4 in 5, je tam, kjer se stikata stranici 3 in 4, nastal pravi kot. Stari Indijci so poznali in uporabljali trojico 5, 12 in 13, $25 + 144 = 169$. Za sestavljanje in reševanje mnogih na-

log je dobro, če znamo Pitagorove trojice po potrebi sestavljati. Vzememo pomožni števil x in y , vstavljamo za x cela števila od 2 naprej, za y cela števila od 1 naprej, y vedno manjši od x , in izračunamo po obrazcih:

$$a \text{ (ali } b) = x^2 - y^2, \\ b \text{ (ali } a) = 2xy, \\ c = x^2 + y^2.$$

Primer $x = 2$ in $y = 1$ da trojico 3, 4 in 5; primer $x = 3$ in $y = 2$ da trojico 5, 12 in 13; primer $x = 4$ in $y = 1$ da trojico 8, 15 in 17 in tako dalje.

304. Šahovski problem

1. Lg1-h2, f4-f3; 2. Sg4-f2. V naslednji potezi mat, pa naj potegne črni kakor koli. — Možne so še nekatere variante: 1... Kg5-h4, 2. Df7×f4; 1... h5×g4; 2. Lh2×f4 in mat; 1... Kg5×g4, 2. Df7×f4 in mat. Naloga spada med miniature, probleme z malo figurami, ki jih dandanes kompinirajo bolj poredko.

305. S konjičkom

3	5	8	11	14
6	2	13	9	
1	4	7	10	12

Če zvezemo središča poedinih polj v tem vrstnem redu potez, dobimo podobo dveh zvezd.

Tri flamske

Flamska je dežela zbadljivih ljudi, šal in potegavščin, skratka dežela, ki jo tudi pri nas dobro poznamo po delu njenega pisatelja Costerja »Till Ulenspiegel in Lam Dobrine«. Poslušajte, zakaj imenujejo ljudi iz Kempena abotne ljudi ali takšne, ki se za neumne izdajajo. »vrče iz Oolena«.

Ko je bil cesar Karel V. nekoč na lovu, je prijahal čez polje v Oolen. Ker je bil žejen, se je ustavil pred neko krčmo. Na vratih se je prikazala dekla.

»Prinesi mi vrč hladnega piva,« je dejal cesar. Dekla je prinesla pivo, ko ga je pa podala vladarju, je obdržala ročaj kamenitega vrča trdno v svoji roki.

Karel se je nasmehnil, prijel je vrč, kolikor je pač mogel, in izpil pivo.

»Dekle, poklič krčmarico,« ji je nato dejal, a krčmarici je izročil zlatnik ter ji velel: »Tu imaš plačilo in še nekaj več. Poskrbi za to, da mi daš do prihodnjega leta izdelati vrč z dvema ročajema, kajti ročaja pri tem vrču nisem mogel dobiti v roko. Ali mi obljubiš?«

Krčmarica je smatrala vprašanje in vpraševalca za nora, vendar za zlatnik ji je bilo vredno obljubiti.

Leto dni pozneje je prišel cesar spet v Oolen in ista dekla mu je prinesla vrč z dvema ročajema. Toda kaj je to pomagalo,

ko ga je dekla držala za oba ročaja?

»Mati,« je dejal cesar ob tej priliki krčmarici, »reč še vedno ni dobra. Poskrbi, da bo vrč prihodnje leto imel tri ročaje, kajti tudi jaz bi pri pitju rad držal enega v roki.«

In ker je spet dal zlatnik, je imel vrč naslednje leto tri ročaje. Toda verjemite ali ne, cesar še vedno ni imel nobene koristi od tega. Ko mu je dekla podala vrč, ga je sama držala za dva ročaja, tretjega pa je imela obrnjena proti sebi!

Tako je moral cesar Karel na zadnje poskrbeti, da so mu izdelali vrč s štirimi ročaji, a izdal je tri zlatnike, preden je mogel v Oolenu prijeti vrč piva za ročaj.

Sedaj pač veste, kaj je »vrč iz Oolena«.

Druga zgodba iz hudobnih kempenskih ust:

Nekega dne, pa je tega že dolgo, so sklenili oolenski župan in mestni četjci, da si umijejo noge. Toliko dela si niso zastavili že dolgo ne.

V občinski hišo so si dali postaviti velik čeber z vodo, pa so začeli čofotati z nogami v njej.

Voda je v trenutku postala tako črna, da ni mogel nihče izmed mož najti svojih nog.

Zaradi tega so se hudo sprli. Na zadnje so morali poklicati poljskega čuvaja na pomoč. Mož je segel s sabljo v vodo in začel iskati noge. Po nesreči je enega izmed mestnih četov v nogo zbil. Ta je zatulil, kakor da ga obešajo.

»Ha!« je vzklilni poljski čuvaj. »Eno sem že našel, ta je torej vaša. Sedaj bom prav kmalu dobil tudi ostale.«

In je segel s sabljo v vodo, da bi našel ostale noge, toda v tem trenutku so jo mestni četjci že na vrat na nos cvrli iz občinske hiše. In sicer pravilno, na lastnih nogah.

A sklenili so, da si ne bodo nikoli več umivali nog.

Čarovnica je sedela v vrbi in je prepevala: »Nedelja, ponedeljek, nedelja, ponedeljek«. Vedno samo »nedelja, ponedeljek« in to je šlo tako lepo.

Pa je prišel mimo grbavec, čul je, kako poje čarovnica »nedelja, ponedeljek, nedelja, ponedeljek...« Obstal je in ko se je pesmi dovolj nasmehnil, je nenadno vzklilni: »Torek!«

In čarovnica je zapela: »Nedelja, ponedeljek, torek, nedelja, ponedeljek, torek...« To je bilo še lepše nego prej, čarovnica si je dejala: »Mladi mož je napravil mojo pesem lepšo. S čim naj ga poplačam? Ah, saj ima veliko grbo na hrbtu. To mu bom odvzela. Mladi mož naj tudi postane lepši!«

In snela mu je grbo ter jo položila poleg sebe v vejavje.

Tako je postal naš grbavec mičen mladenci, ves vesel je šel po svoji poti. Tedaj ga je srečal drug grbavec.

»Nu, kaj pa je to?« je dejal »Saj te ne

spoznam več! Postal si tako lep. Kje si pustil svojo grbo?«

Mladi mož mu je povedal, kaj se je zgodilo.

»Dobro,« je menil grbavec in stekel do vrbe.

Čarovnica je tam prepevala tako lepo:

»Nedelja, ponedeljek, torek, nedelja, ponedeljek, torek...«

»Sreda!« je vzklilni grbavec in čarovnica

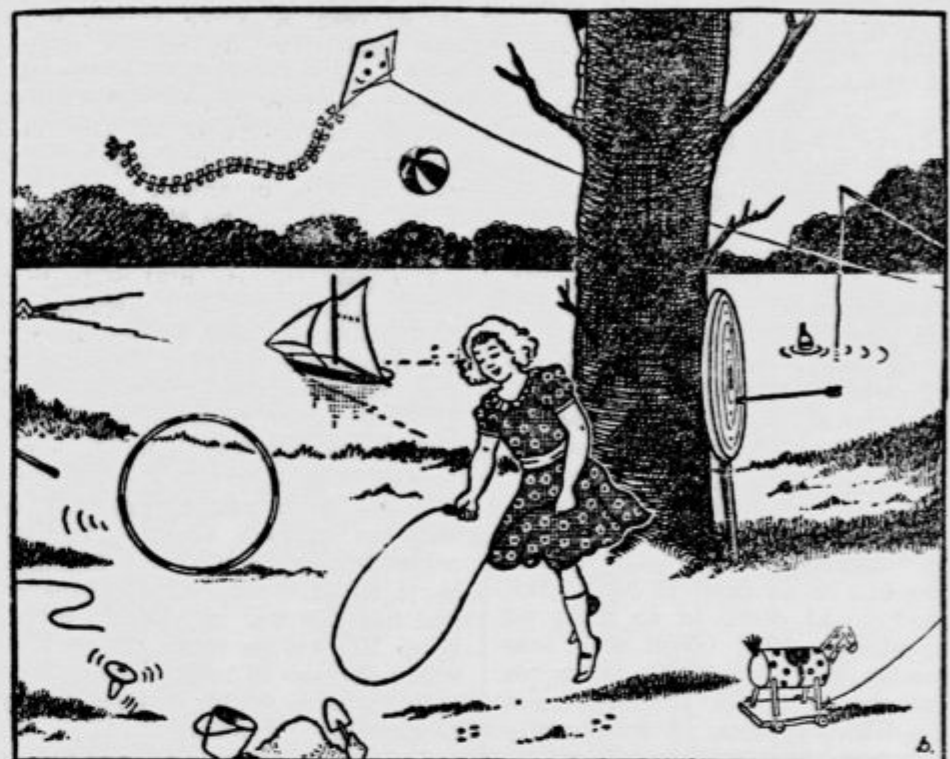
ca je zapela: »Nedelja, ponedeljek, torek, sreda!« Toda »sreda« ji je šla le težko s jezika, ni ji prijala.

Zavpla je: »Moja pesem je postala grša, kako naj kaznujem nepridiprava?... Napravim ga tudi gršega!«

In je vzela grbo, ki je ležala poleg nje, ter jo vrgla nesrečniku v prsa. Sedaj ima dve grbi, eno spredaj, eno zadaj...



Koliko otrok se igra?



Oglejte si našo sliko natančno in ugotovite, koliko otrok se na njej igra. Toda brž jih naštejte, še predno pogledate rešitev.

★

Ali naj vam verjamem, da ste uganili, da jih je 12? Kdor pa se je zmotil, naj šteje še enkrat z menoj, pa mi bo pritrtil, da se prvi igra prav spredaj s peskom, drugi vleče lesenega konjička,

tretji strelja z lokom, četrti lovi ribe, peti se igra z žogo, šesti vleče zmaja, sedmi spušča jadralnico, osmi čolničnik prav na levem robu slike, deveti poganja obroč, deseti vrtavko, deklica v sredini se kot enajsta igra z vrstico in dvanajsti je pa... da, kje pa je dvanajsti, ali smo se zmotili? Ne ne, le napnite oči in na levi strani drevesa na veji zgoraj boste zagledali del dečkove noge. (za)

Skrita imena

1. Dolga je pot v Ameriko, še daljša je pot okoli sveta.

2. Pridem k vam v torek, ako ne bo posebne ovire.

3. Govori resnico, kajti mnogo sovraštva in jeze rodi laž in kleveta.

4. Od rib nikar ne pričakuj petja.

5. Grda sta laž in tatvina, a umor je še grši.

6. Male ujede smo pregnali, velikih ne moremo.

7. Peter, stric želi, da se vrne kmalu, žalosten je brez tebe.

8. Vedeževalka veliko govori, pa malo ve.

9. »Velik greh je lenoba«, je rekel naš učitelj.

10. Čuješ Bartol, municijo pusti v miru! V vsakem gorjem stavku je čista beseda, ki pomenja vodo. Poiščite!

Šale za male

Olga: »Učitelj nam je danes rekel, da je naša dolžnost, da vsak napravimo komu kako veselje!«

Janko: »To sem danes že storil!«

Olga: »Kako si to napravil?«

Janko: »Šel sem k teti v posete in ko sem odšel, je bila zelo vesela!«

Učitelj: »Janez, naštej mi šest divjih živali, ki žive v Afriki!«

Janez: »Dva leva in štirje tigri!«

»Gospod učitelj, prosim vas, povejte mi, kdo je iznašel solo?«

»Solo je iznašel Karel Veliki, dragi sinko!«

»Ali je že umrl?«

»Da, že pred mnogimi stoletji.«

»Prav mu je, gospod učitelj!«

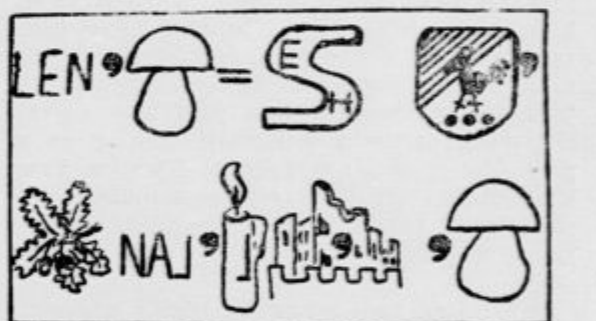
Gospod vpraša šoferja: »Kdaj vozite z največjo brzino?«

Šofer: »Kadar sem koga povozil in se bojim policije.«

Janezek je bil ves dan poreden, in oče, ko se je zvečer vrnil z dela, ga je položil čez koleno, da mu nameri zasluženo kazen. Tedaj se zadere Janezek na ves glas:

»Prosim te, očka, danes bolj nalahko, mamiica mi je oblikla tenke poletne hlače!«

Dva zanimiva rebusa



V obeh rebusih sta skrita lepa slovenska pregovora.



L'equipaggio di un aereo italiano, salvato in alto mare da un nostro MAS, sbarca in una base del Mediterraneo orientale — Posadka italijanskega letala, ki jo je rešil na visokem morju italijanski brzi torpedni čoln, se izkrcava v nekem oporišču vzhodnega Sredozemlja

poljem, ni mogoče imenovati niti pozvanja-nje niti ščetbe. Zupančič ga je v Dumi opisal takole: »skrjanec — pojoča raketa — je pesmi prišle.«

»Civkanje goske.« (Kmetje.) Civkajo vrabci, goske pa stare gagaajo, mlade pivkajo. »Krik divjih rac.« (Kmetje.) O tem sem že ponovno pisal, da naši preva'alci pravijo, da race gagaajo, kar ni res, ker gagaajo gosi. Race ne gagaajo in ne kriče, race vakaajo, kar pravijo vāk-vāk-vāk, ki se čuje tudi kot rāc-rāc-rāc, od tod njihovo ime, vendar oznake »racātje« ne rabimo za njihov glas, marveč za njihovo hajo.

To je nekaj dokazov iz živalskega glaso-vja. Ti dokazi kažejo, da so se nekateri naši prevajalci naravi izneverili, da žive iz-ven nje in se ne potrudijo, da bi živalske glasove čuli, če jih še ne poznajo.

Tem živalskim glasovnim navedbam naj dodam še nekaj drugih iz živalsstva.

»Kavjar, jed narejena iz ribjih jajc.« (Don Kihot.) Ribe v slovensčini nimajo jajc, marveč ike.

»Jerebica je sedla na vejo.« (Ne vem za-nesljivo, od kod je ta stavek, ker se mi je zapisal izgubil, zdi se mi pa da iz Don Kihota.) Kot lovec sem v svojem življenju videl na tisoče jerebic, pa nikdar nobene, ki bi bila sedla na drevo ali v grm. Tu je napaka ač že v izvirniku ali pa je prevajalec napake pomašil ptičjo oznako.

K »nematurnostim iz živalsstva še ne-kaj je zdravstval«

»Mrzli prisad.« (Oblomov.) V zdravstvu rēda poznamo abscessus frigidus, mrzli ogrojek, s čimer označujemo ietični gnoj. To pa ni prisad, ker s prisadom označujemo akutno okuženo rano: o »etiki pa tudi ne pravimo, da se prisadi, marveč da se z leti-ko okužimo, da se je nalezemo in podobno. Kaj je hotei prevajalec povedati z mrzlim prisadom, si nisem na jasnem.

»Deboli vozli na modrih žilah.« (Oblo-mov.) To naj bi bili sklopki razširjenih ven na golēni, ki jih poznamo tudi pri zlati žili in čemer pravi Nemec Varixknoten, kar pa ni nikak vozec, ker v slovensčini poznamo vozle le tam, kjer je res kaj zavozlanega (železniški vozec) je germanizem za želez-niško križišče. Na golēni in pri zlati žili imamo v slovensčini krčice, kadar pa so pri zlati žili izven danke, abrnke.

»Prsna davica.« (Vojna in mir.) Med-narodna oznaka za ta pojav je angina pec-toris, Angina ni davica in davica ni v prsih! Beseda je grškega porekla, kjer znači »an-honē« stisnjenje, latinsko »angere«, medtem ko je davica difterija, obolenje, ki ga povzroča bacillus diphtheriae, in ima z obično angino skupno, da stisnjuje grlo, česar pa angina pectoris ne dela, marveč to je srčni krč, stenokardija (po grško pomeni stenōs ožek in kardia srce). Ali so slovenski zdravniki prevzeli to besedo po mednarod-ni, t. j. po grški ali po nemški, Herzkrampf, je brez pomena, beseda je udomačena in točna, zaradi tega je ne gre zametavati in uvažati druge, ki je napake rabljena.

»Je zvezdnato gubančil kotiček ust.« (Vo'na in mir.) V Kliničnem besedniku sem opozoril na razliko: »zvezdni krak« je krak zvezde, »zvezdnato nebo« je polno zvezd, »zvezdasta poka« na lobanji je zvez-di podobna. Zgoraj je potemtakem prav: »Je zvezdasto gubančil.«

»Pravijo, da se mu je maternica prevrni-la.« (Kmetje.) Maternica je uterus, die Gebärmutter. V svojem več ko 30letnem zdrav-niškem udeleževanju se spominjam samo enega primera, da so našli maternico pri moškem, in še to je bil tako imenovani teratom, t. j. zakrněl, zrasli dvojček žen-skega spola. Kaj, hoče prevajalec povedati z zgornjim stavkom, ne morem razumeti. Mogoče je, da v Slovenskih goricah, kjer

je prevajalec doma rabijo ta izraz za kakš-no obolenje, toda ali ima kak smisel uva-jati tak izraz v leposlovje, če ga niti zdrav-nik ne razume! Na koncu koncev je ven-dar vse naše pisanje namenjeno bralcu, da ga doume, če tega ne more, je vse sku-paj od muh.

Zdaj še par splošnih!

Kaj neki je to: »gluh veter« in »oženjena kaša«? (Kmetje.)

»Desetice slug.« (Vojna in mir.) Ali ni to nerodno, ko vendar pravimo desetine, sto-tine slug!

»Veliki zvon je pel na vse grlo.« (Kmet-je.) Kje neki in kdaj ima zvon grlo ali kaj grlu podobnega? Zvon poje na ves glas na vse pretegle!

»Zarje so se precejale skozi srce.« (Kmet-je.) Skozi soto precejavamo, precejamo pa skozi cedilo — če že res ima izvirnik ta nenavadni opis prirodnega pojava.

»Se pripravljaj na farovško kuharico.« (Kmetje.) V slovensčini se pripravljamo za učitelja, za zdravnika itd. — torej za farov-ško kuharico.

»Lepa lovica.« (Don Kihot.) Pevec — pevka, plesalec — plesalka, torej lovec — lovka.

»Bi mu bilo bolj po godu če bi mogel spati sam v bajti kot v dveh v tej bogati sobani.« (Don Kihot.) Ta »v dveh« mi ne gre v glavo. Po mojem se v slovensčini te-mu reče »v dvojce« — spomladi se črne v dvojce veseli življenja. — Dr. Mirko Černič.

ZAPISKI

Mladi na odru

Najnovejši zvezek torinskega časopisa »Il Dramma« poroča v svoji kroniki o najnovej-ših dramskih pojavih na pariških odrih. Poleg sila plodovitega igralca in dramatika

Sache Guitryja z njegovo najnovejšo kome-dijo »N'écoutez pas, Mesdames!« je ome-njen avtor štiridejanke »Un homme qui revient de loin« René Aubert, o katerem zatrjuje italijanski kritik Vittorio Guer-rero, da je eden najzanimivejših in naj-pomembnejših francoskih dramskih piscev sedanosti. V zvezi z uprizoritvijo tri-dejanke Jeana Levitte »Narcisse« pa čitamo o značilnem po'avu, ki karakterizira prav-kar zaključeno sezono v mnogih pariških gledališčih. Z nekega nepravilno postavlje-nega stališča, češ da je treba tudi v umet-nosti pospeševati delo mladih, kakor da bi pri tem odločala starost avtorjev, ne pa kvaliteta dela, so začeli v pariških gledali-šcih na veliko uprizorjati drame mladih piscev. Zaradi tega so prišla v zadnjem času na odre pariških gledališč dela, ki jih je kritika bodisi raztrgala, bodisi zamol-čala. Ob uprizoritvi Levittovega »Narcissa« je samo občinstvo protestiralo zoper po-vprečno kvaliteto tega dela in zanikrno uprizoritev v gledališču »Monceau«.

Moda »mladih« na pariških odrih je iz-podbudila najodličnejše pariške gledališke kritike, med njimi Alaina Loubreauxa (»Je suis partout«), André Castelota (»Gerbe«), Roberta Cardinne-Pebita (»Révolution na-tionale« in Armoryja (»Les Nouveaux Temps«), da so pozvali mlade pisatelje in mlade igralce, naj bi pustili dalje časa zo-reti svoj morebitni talent. Na bi ne hiteli preveč s svojimi podneti ter naj bi se te-meljito naučili svoje obrti, ki — kakor vsa-ka druga — ne trpi improvizacij in zgreše-nih poizkusov.

Ta svarila pa so bila doslej brezuspešna. V primeru »Narcissa« je moralo nastopiti še občinstvo, čeprav to delo nikakor ni slab-še od drugih. Nasprotno, vzlic vsem napa-kam in slabostim kaže nekatere dobre na-stavke in njegov pisec zasluži izpodbudo k

nadaljnemu delu. Toda treba je da še ne-kaj let počaka z novim delom ki utegne biti kaj več kakor samo poizkus.

V celoti torej naskok mladih na pariška gledališča ni uspel. Generacijsko pospeševa-nje je imelo prav tako klavirni uspeh kakor vsako drugo tendenčno vsiljevanje pod ka-terim koli geslom. Italijanski kritični opa-zovalec v Parizu navaja izrek pisatelja Mas-sima Bontempellija, da se človek ne rodi mlad (v določenem smislu), marveč mlad šele postaja in še to počasi. Francosko gle-dališče bi torej dobro storilo, če bi počaka-lo, da bi mladiči po letih postali mladi tudi v višjem, kvalitetnem smislu. Renan je v nekem svojem skorajda prerokskem do-misleku govoril o socialni možnosti, da se obrzda umetnost. Tega kajpak ni moči svetovati, toda francosko gledališče bo danes že moralo brzdati nemarno strast mladih piscev in igralcev, njihovo deško nepotrepi-ljivost in nepismenost in neopravičeno sa-mozaupanje, ki ga imajo mladi pisci v sa-mega sebe.

Pojav, ki ga zaznamuje kronika pariškega gledališča, je nedvomno značilen. Gesla o potrebi, da se povsod uveljavi mladi rod, so prešla v umetnost z drugih področij, kjer imajo večjo upravičenost vse do meje, ki loči socialno obnovitveno potrebo od neod-govorne in škodljive demagogije z genera-cijami. V umetnosti pa nikdar ne odločajo rojstni listi in njihove letnice: kvaliteta je več ko generacija, a umetniki so lahko stari mladi in mladi stari. Sicer pa: čemu bi bila tiranija mlečnobolnih boljša od tiranije sivolasilh? Slednji imajo vsa: neko pred-nost: življenjske skušnje in umerjen, če ne ugašel ogenj strasti.

INSERIRAJTE V »JUTRU«

Kronika

• **Poročje.** Na dan Marijinega vnebovzeta sta se v Zagrebu poročila gđ. Marjanca Mencingerjeva, hčerka pok. banskega svetnika Antona Mencingerja, v g. ing. chem. Ivo Jerman, sin banskega ravnatelja, Mlademu paru iskrene čestitke.

• **Uspeh Manzarjeve komedije.** Komedija Nicole Manzarjeve »Una donna onesta« (Poštena žena) je zadnje dni julija dosegla v gledališču Paris v Buences Airesu stoto predstavu, kar je v kroniki tamošnjega gledališkega življenja zlasti pri tujih in manj znanih avtorjih redek pojav.

• **Podelitev nagrade Verona.** »Premio Verona«, posvečen proslavi kmetijstva v umetnosti, je bil pravkar prvič podeljen: prvo nagrado v znesku 30.000 lir je umetniško razsodišče priznalo brnastemu kipu rimskega kiparja Venzanija Crocetti »Gallina«. Za ostale nagrade so bili razdeljeni manjši zneski, tako da je bilo razdeljenih sedem nagrad po 5000 lir in štiri po 2500 lir. Vse nagrajene slike ali kipi prikazujejo sadje, cvetje in domake živali ter poveljujejo lepoto in radost tiste narave, ki služi delavnemu človeku.

• **Na vzhodni fronti je padel major Franc Huber** na čelu svojega oddelka oklopnikov. Bil je doma z Gornjega Avstrijskega ter se je že vrsto let boril za narodni socializem. V mirni dobi je sodeloval pri SA, takoj ob pričetku vojne pa je stopil spet v vojsko ter se boril najprej na zapadu in nato na vzhodu, kjer ga je zdaj v hudih borbah doletela smrt.

• **Za obisk kopalšč je potrebno zdravniško spravevalo.** Bolniki, ki hočejo v zdravstvene namene obiskati kakšno zdravstveno kopalnico, morajo pokrajinskemu zdravstvenemu uradu predložiti redno zdravniško spravevalo v potrditve. Po prihodu v zdravilišče mora bolnik to zdravniško spravevalo deponirati pri krajevnem občinskem uradu. Zdravniško spravevalo se smatra hkratu kot dokument, na katerega osnovi se prizidevajo osebam v novem bivališču izdajo živilske nakaznice.

• **Lov na zajce se začne 6. septembra.** Ministrstvo za poljedelstvo in gozdoje je s telegrafsko okrožnico poverilo prefekte posameznih pokrajin, da dovolijo dne 6. septembra pričetek lova na zajce.

• **Nov vatikanski denar.** Proti koncu tekočega leta bo v Vatikanu izročena prometu nova serija novcev in pri tej priliki bo sklenjena nova pogodba med Vatikanom in italijansko vlado, ker je pogodba iz leta 1929. letos potekala. Nova serija bo obsegala 9 različnih kovancev, med temi 2 iz bakra, 4 iz niklja, 2 iz srebra in 1 iz zlata.

• **Gostovanje italijanskega vojaškega orkestra v Nemčiji.** Orkester vojaških letalskih oddelkov iz Rima je bil povabljen, da priredi v Berlinu nekaj dobrodelnih koncertov, katerih čisti dobiček je namenjen nemškemu Rdečemu križu. Orkester, ki šteje 100 članov, bo prikratk izvajal svoj spored v neki berlinski tvmorici orkestra.

• **Učite se strojepljenja!** Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaj prične v ponedeljek dne 24. avgusta. Pouk po najuspešnejši desetprstni metodi. Uspeh zajamčen, ker so na razpolago stroji raznih sistemov. Največja moderna strojepljiva, 60 pisalnih strojev. Učnina zmerja. Vpiše se lahko vsakdo. Za dijake inje posebni oddelek. Vpisovanje dnevno. Informacije in prospekte daje: Trgovsko učilišče, »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.

• **Ustavitev postopka proti dvema bivšima jugoslovanskima ministroma v Zagrebu.** Državni Komisariat za preiskavo premoženjskih razmer bivših politikov in ministrov v Zagrebu je ustavil postopek proti bivšemu jugoslovanskemu trgovskemu ministru Jurju Demetorviču in ministru javnih del dr. Marku Kožulju.

• **Smrt stoletne starke.** V mestu Calice Ligure je umrla Anastazija Gianola, vdova Andreoni, ki je dopolnila 101 leto starosti. Zapuška več otrok, vnukov in pravnukov, a najstarejši njenih sinov je 75 let star.

• **Zastrupljenje s travo.** Šele pred nekaj dnevi smo opozorili na nevarno navado, ki je običajna v poletnem času: na spredu posamezniki radi utrjajo kakšno travo ali žito bilko, jo žvečijo, nakar se pojavijo nevarni znaki zastrupljenja. Pravkar poročajo nemški listi o takem dogodku. Neki monter v Bochumu je imel že od mlada navado, da je žvečil bilke. Te dni je nenadno zbolel, pojavili so se nevarni znaki zastrupljenja, v ustni duplini so nastala gnojna vnetja. K sreči so zastrupljenca takoj prepeljali v bolnišnico, kjer so mu rešili življenje. — Nadalje se s pričetkom gorske sezone ponavljajo poročila o žrtvah strupenih gob. Taka poročila so žal vsako leto v navadi, vendar je treba letos ljudi še prav posebno posvariti, naj bodo previdni pri nabiranju gob. V pouk nabiralec in ljubitelj gob bomo objavili v nemški štampilji primeren članek.

• **Tri smrtni žrtve avtomobilske nesreče.** Prevoznik Franc Radič iz Potendorf se je peljal na tovrnem avtu s priklopo po neki zasebni cesti. Na strmem klancu ni

mogel zavreti drvečega avta. Neki njegov pomočnik, ki je stal na stopnicah avta, je odskočil, prav tako pet drugih delavcev, ki so bili prej natovorili avto z drvmi. Trije delavci, ki so bili na avtu, pa so v diru padli na cesto in jih je pregazila priklopa. Tovorni avto je zavozil na travnik, kjer ga je Radič ustavil in je tako ostal nepoškodovan. Trije povoženi delavci pa so bili smrtno nevarno poškodovani prepeljani v bolnišnico v Badnu. Uvedena je preiskava.

IZ LJUBLJANE

u— Vroč poletni dan smo imeli v četrtki. Po jutrnji megli se je razgelo sonce na čistem, jasnem nebu in je ves dan prikpevalo. Po jutrnji temperaturi 13,8° C je živo srebro čez dan naraslo na 28,8° C. Dosegli smo v avgustu imeli samo še en toplejši dan in sicer je živo srebro 3. t. m. doseglo 30° C. Druga dva dneva v avgustu, ko je živo srebro doseglo 28° C, sta bila 2. t. m. (28,4° C) in 12. t. m. (28,6° C). Vroč četrtki je, kakor julijski dnevi, spet izvalil številne kopalce v kopalnišča: kdor pa ni utegnil k vodi, se je sončil na terasi ali ob oknu. Noč od četrtka na petek je bila topla in jasna. V petkovem jutru je spet ležala gosta megla nad Ljubljano. Jutrnja temperatura je bila 14,8° C. Nebo je bilo v splošnem jasno, vendar so oblaki precej časa zagrinjali sonce. Dan je bil spet toplel, vendar je znatno sostajal za četrtkom.

lj— Vse delojemalce kovinske stroke (mekhanike, strojne ključavničarje, kovače, kotlarje, strugarje, elektro-monterje itd.) vabimo na sestanke, ki se bo vršil v nedeljo, dne 23. avgusta t. l. ob 9.30 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva 22, pritličje. Na sestanku bo referent oddelka poročal o meznem gibanju in kolektivnih pogodbah. Vabimo vse pomočnike, da se v lastnem interesu udeležijo tega sestanka. Oddelek industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze.

u— Štiri nesreče. Filip Ferjan, 16-letni dijak, je padel in si v členu levega nogu. Alojz Podgornik, 26-letni mizar državnih železnic, je padel po stopnicah in se poškodoval po levem kolenu. Franja Janežičeva, 32-letna mizarjeva žena iz Dolnice, se je s skropom poparila po vsem životu. Marija Mahkovičeva, 43-letna služkinja mladinskega zavetišča, je padla z lestve in si zlomila desno nogo. Vsi štirje poškodovanci so bili prepeljani na kirurški oddelek splošne bolnice.

u— Za dijake inje srednjih, strokovnih in ostalih šol prične v ponedeljek dne 24. avgusta nov poseben enomesecni strojepljni tečaj. Pouk po najuspešnejši desetprstni metodi. Uspeh zajamčen. Največja moderna strojepljiva, 60 pisalnih strojev. Učnina zmerja. Vpisovanje dnevno. Informacije in prospekte daje: Trgovsko učni zavod, »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.

u— Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljali od sobote ob 20. do ponedeljka ob 8. jutratni mestni višji zdravnik dr. Franc Ciber, Stefanova ulica 7.

Z Gorenjskega

Novi grobovi. V Slovenjem Pilberku je bila večera ob 10. dopoldne pokopana gospa Jožefa Ogrisova, po rodu Serajnikova, ugledna gospodinja in gostilničarka. Umrla je v torek stara šele 52 let. Zaprtila je moža in dva sina. — Nadalje je bil večer popeljene pokopani v Pilberku g. Franc Banko, bivši dolgoletni župan in bivši obratovodja pilberskega rudnika, star 92 let. — Na vzhodni fronti je padel 20-letni deseterik Anton Jernej, ki je bil doma iz Železne Kaplje in je služil pri planinskih lovcih. Smrt ga je zadel pri Volhovu.

Dr. Fischböck, nemški državni komisar za določanje cen, se je pripeljal v ponedeljek v spremstvu ministerialnega svetnika Petra na Koroško. V Malnici so ga sprejeli zastopniki župne uprave. Dr. Fischböck si je ogledal nekatere večje koroške kmetije, v sredo dopoldne pa je govoril v veliki dvorani trgovske zbornice v Celovcu. Obširno je predaval o politiki cen v vojni. Zlasti je naglasil, da potrebuje Koroška z Gorenjskim vred velikih gospodarskih obnov in da je treba planinskim kmetijam posvečati posebno pozornost.

Matilino je razneslo. Nevarna nesreča se je primerila pri kmetovalcu Kramerju v velikovski okolici. Nenaadna eksplozija je raznesla matilino. K sreči ni nikogar ubilo, le neki hlapec je bil lažje ranjen. — Nadalje se je v velikovski okolici ponesrečil 25-letni dninar Maks Ciprenik, ki je zašel z levico v stroj za rezanje krme in je med drugim izgubil sredinec. — 22-letni mizar Blaž Zavšin iz Miklavčevega dvorca pa si je nevarno poškodoval roko pri cirkularki, ki mu je med drugim odrezala lev palec. — 24-letna kuharica Milada Tuma

gah, da bi se natančneje poučil o teh nevarnih kačah, toda nikjer nsem našel nič nadrobnejšega. Popisujejo se sicer navadne naočarke (kobre), ki jih pozna vsak krotilec kač, ali o črnih naočarkah, ki strše po Nizozemski Indiji, po Sumatri in Javi, ni v knjigah ne duha ne sluha.

Na preži

Vse črne naočarke, ki sem jih imel zadnja leta v rokah, so bile po hrbtu črnorjave, redko kdaj bleščeče črne. Po treh urah so vselej svetlejšje barve. Kratak pas na vratu in stranski deli glave pa so belkasti ali svetlo rjavi. Mlajše imajo za vratom dve vzporedni progi in črki »O« ali »U« podoben kolobar. (Odtod imajo tudi ime.) Nikoli pa nisem videl kač, ki bi imele na hrbtu točno zarisane naočnike, kakor indijske naočarke. Na nekaterih nisem opazil nobene nikakega znamenja. Sicer pa ono, kar prevzame človeka, niso ta znamenja, marveč preteča, izvalna drža visoko vzpetega trupa in glave, ki je lastna vsem naočarkam. Črne naočarke pa še prav posebno vplivajo na človeka s svojo navado, da nasprotnika opoljuvajo.

Ko sem se nekoč opoldne vrnil domov, mi je ves prepaden pridrljal naproti sluga — domačin — in mi poln groze pripovedoval, da mu je črna naočarka pijunila v obraz. Tudi neki drugi pomagali, ki je pomagal prekladati polovljene kače v kletke, je bil deležen nekoliko strupene palice. Vendar ni bilo nič hudega. Samo oči so

Knjižna zbirka DOBRA KNJIGA

bo začela izhajati z oktobrom. Prinašala bo vsak mesec literarno polnovreden roman z napetim in zanimivim dogajanjem. Romani DK bodo zelo poceni, naročniki »Jutra«, »Slovenskega Narodca« in »Domovinec« pa bodo imeli še poseben popust.

PODROBNO-
STI BODO
OBJAVLJE-
NE JUTRI

DK

iz Celovca je zaradi slabega spanja vzela preveč usnjalnega sredstva in je tako globoko zasnula, da so jo morali prepeljati v bolnišnico.

Pri plavanju čez Dravo je utonil. 15-letni mizarski vajenec Franc Kristof iz Rožaka je bil sicer dober plavalec, vendar je tvegati preveč, ko je nedavno popoldne sklenil z nekim svojim tovarišem preplavati Dravo. Medtem ko je tovariš srečno prispel na drugi breg in se ozrl, je bil Kristof še vedno sredi Drave. Naenkrat se je obrnil in brez glasu izginil v valovih. Trupla doslej še niso našli.

Iz Spodnje Stajerske

Novi grobovi. V Mariboru je umrla 74-letna trgovčeva žena Marija Strausova. V Celju je umrl 74-letni upokojeni nadučitelj Ivan Cetina, ki je med svetovno vojno vodil šolo v Laškem. V Stari vasi na Bizeljskem je umrl v visoki starosti 80 let posestnik in bivši trgovec Martin Frece. V Krškem je umrl kleparski mojster Jožef Huter, po rodu iz Kočevja. V Ptujju in okolici so umrli: 38-letni Stanko Pernat, 51-letna Katarina Brusova, 13-letni Stanko Šitar, 18-letni Karel Stojko in 83-letna Katarina Pfeifferjeva.

Poročili so se: Anton Pristovnik in Ana Rusova v Slovenski Bistrici, Ivan Črešnik in Ivana Doklova ter France Koje in Marija Vavpotičeva v Ptujju.

Zborovanja v celjskem okrožju se nadaljujejo. Okrožni vodja Dorfmeister je preteklo nedeljo obiskal vzhodne kraje okrožja in je govoril na petih zborovanjih. Že ob 8. uri zjutraj je bilo zborovanje na Ponikvi. Čez dan so nato sledila zborovanja v Šmarju pri Jelsah, in sicer v grajskem parku, dalje v Slivnici na robu gozda, potem na glavnem trgu v Št. Juriju ob južni železnici in slednjič na dvorišču jeklarne v Št. Marji. Poročila pravijo, da se je vseh teh zborovanj udeležilo okrog 12.000 prebivalcev.

Zalosten konec nočnega nemra. 13-letni Vilhald Schaffer je stanoval s svojim vrstnikom, prav tako vajencem, v neki hiši v Čmureku, kjer pa sta bila ponči tako nemirna, da ju je hišni posestnik pognal iz hiše. Mlada kalila nočnega mira sta skočila z balkona in prvim nadstropju na dvorišče. Schaffer je tako nesrečno padel, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Zaradi hudih notranjih poškodb je naslednji dan izdihnil.

Usoden padeč s strehe. 61-letni krovce Franc Borovnik je v Rušah popravil neko streho. Nenaadno mu je izpodrsnilo in je padel na stroj za rezanje krme. Poleg notranjih poškodb si je nalomil hrbenico. V brezupnem stanju je bil prepeljan v mariborsko bolnišnico. — V Spodnjem Radvanju je padel 61-letni Pavel Steinbrenner in si dvakrat zlomil levo. — 18-letna gospodinja pomočnica Albina Štuhcva pa je v Mariboru padla po stopnicah in si pretresla možgane. Tudi ta dva ponesrečena so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

Iz vlaka je padel. Ko je privozil vlak na neko postajo nad Mariborom, so se nenadno odprla slabo zaprta vrata. Ob sunku je padel 16-letni ključavničarski vajenec Peter Mangott iz vagona. Poškodovan se je na nogah in rokah in so ga prepeljali v bolnišnico.

Zastrupljenje z alkoholnim plinom. Anton Sušek, doma s Spodnjega Stajerskega, je bil zaposlen v neki kleti v Puntigamu pri Gradcu. Ko je končal delo in stopil iz kleti, se je naenkrat zgrudil nezavesten. Vidhal je bil preveč plina, ki ga je docela omočil. Ponesrečenca so prepeljali v graško bolnišnico.

ju nekoliko skelele. Izmla sta jih z borovo vodo, pa je bilo vse dobro.

Ali je slina naočarke strupena?

Zelo me je zanimalo, če je v tekočini, ki jo naočarka brizgne svojemu nasprotniku v obraz, kaj strupa ali ne. V Togu namreč žive kače, čiji slina je strupena in neredokodaj se zgodi, da pes, ki ga opoljuje kača, popolnoma oslepi.

Postavil sem se pred kletko odrasle naočarke, si zaslonil obraz s stekleno ploščo in začel dražiti kačo, dokler ni pijunila. Drobne kapljice sline, ki so obvisle na steklu, sem otri v stekleno posodico, nato pa sem tekočino takoj injiciral neki ptici, da vidim posledice: v nekaj minutah je živalca poginila!

Poskus s stekleno ploščo sem ponavljal še cel četrt ure in ves ta čas je kača dirje pljuvala okoli sebe. Za čudo mnogo strupe vrže iz sebe, preden se izčrpa. Med tem pa se vede kaj nenavadno. Vidi se, kakor da bi nekaj prežvekovala in silila je votlo grčanje, ki prav nič ne nalikuje glasovom drugih kač. Ves čas je pozorno vzpeto pokonci in če zadosti ne paziš, se požene kakor strela vate.

Črne naočarke se hranijo večinoma s podganami. Pri jedi sem jih večkrat opazoval. Brž ko sam spustil živo podgano v kobirno kletko, se je kača zvravnala, pozorno motreč vsak najmanjši gib svoje žrtve. Ko se je podgana, nič hudega sluteč, zadosti približala, so jo, kakor bi trenil vsekali

Konec »Strknjenega sločica«. Pred meseci je pobegnil iz zaporov mariborskega okrožnega sodišča Franc Kolar, ki je bil že svojčas obsojen na smrtno ječo, ker je bil umoril in oropal nekega finančnega paznika na Pobrežju. Po begu se je potikal v goratih predelih Spodnjega Stajerskega, kjer je izsiljeval živila in prenočišče. Pred dnevi se je pojavil na neki kmetiji na Pohorju in izsilil hrano in prenočišče. Kmet ga je spoznal in ga je napojil z žganjem. Zjutraj je kmet stopil do svojega brata, ki ima lovsko puško. Oba brata sta nato pozvala Kolarja, naj se vda. Ker se je postavil po robu, je padel strel in se je Kolar zgrudil na mestu mrtve. Tri dni nato so na Tezmem prijeli tudi morilca Šterna, ki je bil skupno s Kolarjem pobegnil iz zapora in bo zdaj prejel končni obračun.

Orjaško kolerabo je vzgojil Franc Bolte v Celju. Tehta nič manj kakor 172 dkg in ima 17 cm premera. Bolte jo je vzgojil na svojem skromnem vrtiču brez umetne gnoja.

Iz Hrvatske

Zagreb skrbi za avtorizirjo v Prehrani. Zagrebčani so doslej obdelali 5000 oravol doslej neporabljene zemlje, med njimi veliko število stavbišč. Največ so nasadili zelene in krompirja, pa tudi njtve pšenice, koruze in krme so izpolnile silko vojnega vrtnarstva in poljedelstva. Mnogi uradniki in uslužbenci so v obdelovanju zemlje našli zdravega oddiha. Plod njihovega dela v veliki meri razbremenuje zelenjadni trg.

Za »bletnico smrti reis-ul-uleme Fehma Spahe so se v Sarajevu vršile običajne žalne cerkvene slovesnosti, razen tega pa je Rešid Kadič v sarajevskem radiu govoril o pomenu njegovega življenja in dela.

V Sarajevu popravljajo po bombardiranju poškodovane hiše. Pred dnevi so v Sarajevu začeli popravljati hiše, ki so bile poškodovane po bombardiranju ob izbruhu vojne in katerih lastniki so mestno občino naprosili, naj popravilo na svoje stroške oskrbi. Mestna občina je v ta namen stavila na razpolago kredit v znesku 35 milijonov kun. Zanimivo pa je, da se je le majhno število hišnih posestnikov s prošnjo obrnilo na mestno občino za pomoč.

Ustanovitev glasbene šole v Banji Luči. Na pobudo oddelka za umetnost pri povelstvu Ustaške mladine v Zagrebu se je v Banji Luki ustanovila glasbena šola, ki jo bo vodil prof. Dragan Šajnović. Šola bo razdeljena v dva oddelka. V nižjega se bodo sprejemali absolventi osnovne šole, v višjega pa učenci z višjo izobrazbo.

Dvotirna proga Sarajevo—Ildža. Ministrstvo za javna dela je odredilo, da se na progi Sarajevo—Ildža, ki je dolga 11 km, položi še drugi tir. S to gradnjo bo proga Sarajevo—Mostar znatno razbremenjena.

Novo poslopje za šerjatsko gimnazijo v Sarajevu. Za pričetek gradnje novega poslopja šerjatske gimnazije v Sarajevu je bil odobren kredit dva in pol milijona kun. V kratkem bodo začeli kopati temelje.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 22. avgusta: ob 17.30: Poročno darilo. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Nedelja, 23. avgusta: ob 14.: Konto X. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Ob 17.30: Vdova Rošinka. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Ponedeljek, 24. avgusta: zaprto

G. Forzano: »Poročno darilo«. Sodobna veseloigra ljubeznive vsebine. Godi se v lekarni letoviškega mesteca in v spalnici mlade farmaceutke. Glavna lika sta ljubimca Lucija in Karlo. Ostale nastopajoče osebe so tipični predstavniki provincijalnega mesteca: apotekarica, učitelj, oficijal, župnik, zdravnik. Režija: prof. Šest. Predstava bo v soboto ob 17.30, cene zelo znižane, od 10 lir navzdol.

Nedelja v Drami. Popoldne ob 14. bo ponovila Drama zelo zabavno veseloigro »Konto X«. Dejanje prikazuje zapletljaje okrog skrivnostnega konta X, na račun katerega živi obubožana aristokratska rodbina, ne da bi to vedela. Osrednji lik je vodja advokatske pisarne Izidor Šrakoper, komična vloga velikega formata. Igra ga Danilo Gorinsk. Sodelujejo še: Gorinskova, Starčeva, Blaž, Bratina, Nakrst, Košič, Rakarjeva, Košuta, Krizajeva in R. Stritarjeva. Režija: Milan Košič. Druga predstava v nedeljo popoldne bo ob 17.30: Golarjeva veseloigra »Vdova Rošinka«. Delo je prav prijeten gledališki komad za občinstvo, ki ljubi domaći dovpt, razvedrilno in zabavo. Zgodba o košati kmečki vdovi, ki bi si rada ujela ženina, fanta Rošinkine hčerke Manice, daje niz prizorov, ki izvirno označujejo prirodno miselnost kmečkega človeka. Manica igra pri nedeljski predstavi namesto oboje gospe Vide Juvanove gospi Branka Rasberger - Verdonikova. Ostala zasedba običajna: Polonca Juvanova, Cesar, Košič, Bratina, Sancnova, Raztresen, Podgoršek. Režija: Fran Lipah. Za ob nedeljski predstavi so cene znižane od 12 lir navzdol.

njeni smrtonosni zobje. Prestrašena je zavtilila in se skrla v kotu, a v dveh minutah je bilo že po njej. Šele zdaj se je približala kača in jo požrla. Indijska legenda pripoveduje, kako je Budha zaspal na žgočem soncu in kako ga je kobra zasenčila s svojo široko glavo, da ga ubrani pred pekočimi žarki. Ko se je Budha prebudit iz sna in zagledal kobra, ji je obljubil bogato plačilo. V zaščito pred drugimi kačami, ki so neusmiljeno zatirale njen rod, ji je podaril naočnike, ki so morali navditi s strahom vsakega njenega preganjaleca. V krajih, kjer je še zdaj mnogo naočark, nosijo praznoverni domačini vedno kos bambusove trstike pri sebi, ker menijo, da imajo naočarke peklnski strah pred vsem, kar le količak nalikuje cevki in spominja na kačo.

Vedeževalka: »Ta črta dokazuje, da imate mnogo denarja, ona črta pa, da imate srečo pri ženskah«.

Klient (starejši gospod): »Nu, menil bi, da je to obseženo že v črti denarja!«

Profesor: »Da, lepo je opazovati življenje drobnih bitij, gospodina. Ali ste vi n. pr. že opazovali stenico pod mikroscopom?«

Mlada obiskovalka: »Kako neki, gospod profesor! Saj doma vendar nimamo mikroskopa!«

Ob gomili Jerice Zemljanove

Ljubljana, 21. avgusta.

Kdaj sem se seznanila z Jerico Zemljanovo, res še več ne vem. Tem bolj živo se pa spominjam dogodka pri Slamiču na terasi. Precej časa je že od tedaj. Bilo nas je celo omizje. Med nami tudi Jerica, ki namerakaj pokaže name in zakliče:

»To pa že kar ni več lepo, da se medve še zdaj nisva pobratili!«

Ne čakaje odgovora skoči gibčna kakor vrtalka k meni, me objame in toplo poljubi. To se je zgodilo tako hitro, kakor vse, kar je Jerica pokrenila in storila.

Odslej sva si bili vse bolj domači in zaupni in često sem imela priliko spoznavati njeno blago srce in njeno veliko dušo. O, naša Jerica je vsebovala vse najlepše lastnosti in jih spajala v čudovito harmonijo. Izobražena, inteligentna in vendar tako preprosta, domača, ljubezniva, vsakomur dostopna. Po potrebi resna, včasih tudi malce stroga, a pri tem pa takoj polna tistega odkritega smeha, ki tako blažilo vpliva na razbčano dušo. Njen bistri, duševni pogled je presenetljivo hitro prodir v človekovo notranjost, zato se je znala z vsakomur pogovoriti, vsakomur prav svetovati in ga potolažiti.

Bila je učiteljica-vzgojnica, svojim ljubljanim učenkam je pa ostala uprav materinska svetovalka. Nekoč sem bila pri njej na kavi. Kar vstopi mladenka, biva učenka gospodinske šole. V kratkih besedah pove, da je nevesta in kot taka čuti dolžnost, da se poslovi od svoje dobre ravnateljice in se ji ponovno zahvali za vse, kar zna.

Jerica deklico ljubeče objame, ji čestita in ji dá kopico zlatih nauk. Med drugim tole:

»Marija, predvsem glej, da boš dobra z možjevo materjo! Vidiš, tvoj ženin je bil doslej samo materin ljubček, a zdaj bo svojo ljubezen delil tudi s teboj. Mati pa tega ne sme zapaziti! Nasprotno! Ti bodi z možjevo materjo tako ljubezniva, da bo rekla: s snaho sem dobila novo hčerko!«

»Takole je, vidiš,« pravi potem Jerica, ko sva bili spet sami; »kakor šibkemu drevu opore, tako je mladim ljudem treba pouka za življenje!«

Mnogo lepša bi še vedela povedati. Toda — naše Jerice ne prebudim nič več. Srce je žalostno...

Jerica naša ljuba! Telesne ostanke je sprejela zemlja. A Tvoje duševne vrline ne umrjo! Zlati nauki, ki si jih sejala v srca naših deklet, bodo kalili in se bohotili od roda do roda. Tudi Ti boš živela v svojih delih! Mir Tvojemu prahu, čast Tvojemu spominu!

Manica.

Dvajsetletnica Trdinovega vrha

Novo mesto, 20. avgusta

Na Veliki Šmarer je poteklo dvajset let, odkar je bil po dolgoletnih prizadevanjih prekrščen najvišji vrh Gorjanec Sv. Jera (1181 m) v Trdinov vrh. Nedvomno je, da si je pridobil za to prekrstitev največja služba tedanjih požrtvovalni predsednik novomeške podružnice SPD, nestor naših znanstvenikov g. prof. Ferdinand Seidl. Ta neumorni znanstveni in javni delavec se je odločno zavzemal za preimenovanje, ki posebno iz geografskih ozirov ni bilo baš lahko dosegljivo in leta 1922 je bilo to imenovanje tudi z odklom notranjega ministrstva uradno odobreno.

Že pričetek akcije za preimenovanje najvišjega gorjanskega vrha je naletel pri dolinskem ljudstvu na soglasno odobravanje. 5. junija 1921 je bila na Cerovcu na Cimermančevih hiši, v kateri je tedaj bila orožniška vojašnica, odkrita spominjska plošča v čast pisatelja Janezu Trdini. Slavnosti se je udeležila velika množica Dolenjcev in ob tej priliki je g. prof. Ferdo Seidl prvič predlagal, da se vrh sv. Jere preimenuje v Trdinov vrh, kar je vse zbrano ljudstvo z navdušenjem odobrilo. Že naslednje leto je bil na Veliki Šmarer krst najvišje točke gorjanskega grebena, kar je bilo združeno s prav leplim slavljem. Krst je bil izveden po načinu in obredu, kakor se izvaja krst ladje, ko zlirči prvič iz doka v morje. Kurnica je bila graščakinja ga. Dora Fabjančičeva iz gradu Ruperc vrha, hči znanega gorenjskega industrijskega Stareta. Pri krstu je kurnica razbila ob skalnatem vrhu buteljko pristnega metliškega vina, ki ga je že Trdina tako visoko cenil. Krst Trdinovega vrha ostane lep spomin na pisatelja, ki je z odličnimi spisi (»Bajke in povesti o Gorjancih« v osmih zvezkih) proslavil gorovje Gorjanec in prebivalstvo ob njih.

Nov vodnik po Hrvatski

V založbi CIT je pravkar izšel nov vodnik po Hrvatski, pod naslovom »Croat

SPORT

Bodimo enkrat — futuristi

Na svetovni sportni prireditvi sto let pozneje

Vse je v zastavah, po ulicah vrve tisoči in tisoči, cele procesije ljudi pa se valijo z letališča — mislimo na letalsko postajo nekakega vele mesta sredi Evrope ali Amerike sto let pozneje, ko bosta sedanja vojna in njen konec pomenila samo še nekaj poglavitih nezanimivih gradiva za slabe učence srednjih šol — kjer pristajajo vsak čas velika in majhna letala in prinašajo zmerom nove množice navdušenih prijateljev sporta na prizorišče ene izmed velikih olimpiad XXI. stoletja.

Število gledalcev se je znatno povečalo v zadnjih 100 letih in prav nič ne pretiravamo, če cenimo udeležbo na ogromnem stadionu na otvoritveni dan na 300.000 ljudi. Pa to še ni vse; tudi število nastopajočih je precej drugače kakor je bilo recimo na oni precej znani olimpiadi v Berlinu, ki je bila; kdo se je sploh še spominja tja daleč nazaj do l. 1936. — ena izmed najmočnejših v prvih treh desetletjih preteklega stoletja. Najmanj 10.000 atletov in atletinj je defiliralo pred oficalnimi glavami in morjem občinstva, same krasne atletske postave, sam cvet narodov sveta, ki zdaj že dolgo dobo let lahko posvečajo vse skrbi samo zdravju mladine in samo telesni in duševni dovršenosti svojega plemena.

No, in zdaj se začne spored! Prva so na vrsti letala, cela vrsta jih je teh drznih ptičev iz vseh držav sveta, ki bodo sodelovala pri »maratonemsku poletu okrog zemeljske oble«. Na startu so sami kandidati, ki so opremljeni tako, da bodo lahko 40.000 km dolgo pot po zraku opravili brez pristanka in postanka, tako da računajo, da bodo v približno 40 urah spet pristali v olimpijskem stadionu. Skoraj dva dni in dve noči bodo v zraku, toda vse to je mogoče samo zaradi tega, ker se piloti zdaj prehranjujejo s tabletami in praški zoper spanec in utrujenost pa vozijo s seboj posebne aparate, ki jih ohranjajo sveže in čile kakor bi bili pravkar prespali najbolj mirno noč.

Popoldne se začnejo izločilne tekme v atletskih disciplinah; na vseh koncih arene se razvijajo ogrožene borbe za najboljše mesta. Tam, kjer skačejo ob palici, se obetajo presenečenja. Pet atletov je že preskočilo višino 5 m, prav lep uspeh, če pomislimo, da je pred sto leti vzbujal senzacijo neki American Warmerdam, ki mu je do te znanke manjkalo še skoraj celega četrta mesta. Sicer pa so se v tej disciplini izredno razvile tudi zastopnice nežnega spola, med katerimi je najboljša — ta je

bila Nemka — brez težav prišla preko prečke na 3,50 m.

Naš pogled se potem ustavi pri metalnih diska — in ne zaman; Gledamo starejšega možaka — po dolgem iskanju ugotovimo iz imenskega seznama udeležencev, da gre za 45 let starega ruskega atleta Kotelnikova — ki je že pri prvem lučanju pognal ploščo do 65 m daleč. Nič ne ga r. prekosil več ta dan, toda napovedovalci so nas opozorili na drugo zanimivost te točke, ki je tudi vredna zabeležbe. Med tekmece novega svetovnega rekorderja je bil tudi njegov sin, ki se je očetu približal do 10 m. Sicer pa tudi ostali atletski izidi niso kar tako; v kopju smo prišli na 81 m, v skoku v višino do 2,35 m in v skoku v daljino — to je bila čisto kitajska zadeva — do 8,90 m. V metu kroglo so se pojavili novi talenti iz krajev, kjer so nekoč metali kamenje, ter presenetili areno z znamenjati okrog 19 m. V zadnji atletski točki prvega dneva na tej olimpiadi l. 2040 ali kdaj so tekli še na 5000 m. Borba je bila silno dramatična in šele v zadnjih 100 m se je zmaga nasmejala Fincu Nurmiju v času 12:50; zanimivo je, da je zmagovalce tega teka daljni potomec nekake Nurmija, ki je že pred 100 leti slavil neštete zmage na tekališčih po Evropi in pridobil svoji domovini sloves največje sportne sile na svetu. Na vse zadnje pa je vredno omeniti, da je praded Nurmil potreboval za enako progo čas 14:28,2. Časi se pač spreminjajo in ljudje z njimi.

Isti dan je bila na tej olimpiadi naslednjega stoletja še ena privlačna točka, in sicer letalska tekma dveh ekip — recimo da so bili Japonci in Američani — v obliki sportne preskušnje, kjer je bilo treba razen letalskih spretnosti pokazati tudi precej znanja v nekaterih sportnih panogah, ki so jih nekoč v starih časih — to velja to pot tudi za l. 1942. — gojili samo na trdnih tleh. Seveda bi se zdaj še lahko razpisali, kako so vsi ti letalci drug drugega prekašali v podjetnosti, kako je sodnik v svojem letalu brzel za enega prizorišča borbe na drugo, kako je publika vsega sveta z daljnovidnimi aparati neučakano spremljala vsako fazo tega dvoboja, toda vse to spada še bolj v svet fantazij od vsega ostalega, kar smo že zapisali do zdaj.

Bodisi kakor koli, eno je gotovo: sport se vzdržuje danes sredi vojne vihr, sport bo vstal ves preroben brz ko bodo utihnili topovi in sport se bo razmahnil med rodovi, ki doraščajo, še v vse drugačnih oblikah kakor si jih danes lahko ustvarjamo samo v bujni domišljiji.

niso prekosili 16. leta starosti.

Za udeležbo pri tekmi se ne zahteva nikakva formalnost in je dostopna vsem, treba je le, da se tekmovalci izkažejo z listino, ki dokazuje njihovo rojstno leto. Vpisi za udeležbo pri tekmi so brezplačni in se morajo izvršiti pri posebnem pooblaščenju, ki bo v soboto od 16.30 dalje posloval pri vstopu v kopališče.

Kakor smo že poročali, so za prva tri mesta določena darila.

Čisto na kratko

V Budimpešti so imeli ono nedeljo prvenstvene nastope v plavanju, ki so dali nekaj odličnih rezultatov. Med njimi bi bili vredni zabeležbe tle: na 100 m prosto: 1. Csik 1:00,4, 2. Elemery 1:00,6, na 100 m prmo: Szegedy 1:13,4, na 100 m hrbtno: Kovacs 1:14,3, na 200 m prosto: 1. Tatos 2:17,4, 2. Elemery 2:19,2, na 200 m hrbtno: Galambos 2:41,8, na 200 m prmo: Szegedy 2:47,5 in na 400 m prosto: Tatos 4:56,4.

Italijanske teniske igralke, ki bodo konec tedna v madžarski prestolnici nastopile v važnem mednarodnem dvoboju za srednjeevropski pokal, so se v teh dnevih udeležile tudi mednarodnega turnirja za Horthyjev pokal v Gdöllö. V prvem kolu so vse štiri Italijanke glaliko zmagale nad svojimi madžarskimi nasprotnicami. Turnir še ni končan.

Madžarski moški tenis je slavil zadnje dni veliki uspeh v mednarodnem dvoboju s Švedi. Kakor smo že zapisali, so celo vrsto iger brez pravega odpora že od vsega začetka dobivali Madžari, potem pa se je razmerje vendarle nekoliko izboljšalo v korist gostov. Rohlsson je v petih setih odpravil Madžara Katono in tako popravil razliko v točkah na 6:1. V zadnji igri sta se sestala najboljša igralca obeh reprezentanc Asboth in Schröder, med katerima je Asboth spet dokazal svoje veliko znanje in v petih setih zmagal tudi proti temu močnemu nasprotniku. Madžari so tako dobili dvoboj s Švedi s skupnim izidom 7:1.

V Celju so preteklo nedeljo gostovali: trboveljski nogometaši, ki so nastopili proti nogometnemu moštvu iz Vrštnove tovarne. Tekma se je končala neodločeno z 2:2. Obe moštvi sta pokazali pravi dober nogomet, kar velja s tehnične strani posebno za trboveljske rudarje.

Mednarodni plavalni dvoboj med Hrvatstko in Slovaško v Bratislavi je prinesel Hrvatstko še eno pomembno plavalno zmago. V plavalnih točkah so gostje zmagali visoko z 62:31 točkam, v waterpoolu pa se je tekma tudi končala v korist Hrvatstov, in sicer s 3:2. Tako so se naši sosede iz Zagreba v kratkem razloju kar dvakrat zaporedoma uveljavili v mednarodni areni, kjer v prejšnjih časih niso bili na najkrepkejših nogah.

Dne 6. septembra se bosta v Berlinu ponovno srečala na deskah dva stara boksrarska rivala Heuser in Neusel, in sicer spet v borbi za naslov profesionalnega prvaka v teški kategoriji. Zadnji dvoboj med njima je dne 27. junija t. l. v Hamburgu ostal neodločen, čeprav se je sodba večine glasila na zmago Neuseila.

Dve rumunski reprezentanci bosta to nedeljo gostovali v slovaški prestolnici, in sicer nogometna in atletska. Slovaki so zdaj kar vsako nedeljo zaposleni v močnih mednarodnih srečanjih.

Na zadnji atletski prireditvi kjer se je spet pojavil na startu nemški rekorder Rudolf Harbig, sta mu spet pripadli dve zmagi. Mož je pretekel 200 m kot prvi v 23,1 in je zmagal tudi na 400 m s časom 50,4.

Druga mednarodna nogometna tekma, ki jo je zagrebški Gradjanski igral z Venušom iz Bukarešte, se je končala po remisu prvega dneva, ki smo ga že zabeležili, z visoko zmago domačinov s 7:1. Izid je bil vsekakor mnogo previsok, tako pravijo, češ ker so rumunski nogometaši tudi ta dan zaigrali prav dopadljivo.

Drobne zanimivosti

Esikimski zaljubljeni so se začeli poljubljati. Znano je, da Eskimi od nekdaj niso poznali poljuba. Fant in dekle pri Eskimih, ki sta si hotela goreče izraziti ljubezen, sta se po navadi vzajemno podgrnla z nosom. Zdaj pa poroča danski raziskovalec Ensen, ki se je nedavno mudil na daljnem severu, da ta stari eskimski običaj polagoma izumira. Mlade generacije so se od ostalih Evropecev naučile poljuba, ki jim očitno prinaša več užitka in slasti. Stari Eskimi pa majojo za glavo in tožijo, kako propada mladi rod.

V Chicagu hranijo tri Kolumbova sidra. Ko je nedavno ves kulturni svet obhajal 650letnico znamenitega dne, ko se je Kristof Kolumb s svojo četico odpravil čez Ocean, je Zemljepisna družba v Madridu stavila predlog, naj b ise priredil mednarodni kongres z znanstveno razstavo, ki naj bi prikazala veličino Kolumbovega podjetja. Pri tej priliki so listi objavili, da so sidra treh zgodovinskih ladij »Pinta«, »Nina« in »Sveta Marija«, ki so bile opravile pohod pod vodstvom slavnega Italijana, še zmerom shranjena pri Zgodovinski družbi v Chicagu. Sidra tehtajo po 3 tone in so bila ponudena na prodaj vsako po milijon dolarjev. Ko pa se je Španija potegovala za te znamenite spominke, je bila prodaja odklonjena. Eno izmed teh treh siler je chikaški družbi poklonil veleposelnik Aleksander Seenas iz Puerte Plate, ki ga je bil našel na neki zapuščen plan-tazi na Haitiju. Raziskovalci so ugotovili, da to sidro izvira iz Kolumbove admiral-ske ladje »Sveta Marija«. V oktobru se bodo po vsej Španiji vršile velike jubilejne svečanosti v Kolumbov spomin.

Službo dobi

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Hišno pomočnik

mlado, prikupljive zunanosti, s primerno izobrazbo, vajeno gostilne, sprejemem takoj. Naslov v vseh posl. Jutra. 11041-1

Služkinjo

mlajšo, samostojno v kuhinji in drugih delih, išče za stalno majhna obitelj. Naslov v vseh posl. Jutra. 11051-1

Službe išče

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Grem z možem

v skupno gospodinjstvo. Gospodinjim za hrano in stanovanje. Mož plača hrano. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gospodinjstvo«. 11010-2

Lažjo zaposlitev

kakršnokoli, iščem. Sem brez sredstev in nujno prostim pomoči. Ponudbe pod »Potrebna« na ogl. odd. Jutra. 11035-2

Pouk

Klavirsko harmonika in klavir poučuje gospa po hiši in v pesni merilu. Pridi tudi na dom. Naslov v vseh posl. Jutra. 11035-2

Gospodična

ki obvlada perfektno italijansko in nemščino, se išče. Naslov v vseh posl. Jutra. 11013-4

Prodajam

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Heraklitne plošče

ima v zalogi Jos. Puh. Ljubljana, Gradska ul. 22, telefon 25-13. 115-6

Damske čevlje

moderne, črne, usnjene, št. 39, še nove, poceni prodajam. — Naslov v vseh posl. Jutra. 11015-6

Jesenski plašček

za 4 letno deklico, še dobro ohranjen, prodajam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11028-6

Krojaške odpadke

volnene in bombažne, pletiljske ter šiviljske odrezke, kakor vse tekstilne odpadke kupuje: Gerkman, Hrenova ul. 8, 99-6

Preprogo

2 krasna original perzijska komada in 1 bosnasko 3 krat 4 metre, prodaja Hvastja, Javornikova ulica 13. Ogled od 10. do 14. ure. 11033-6

Stelažo

za steklenice iz 12 desk prodam. Na ogled vsak dan od 11. do 12. Mestni trg 12. I. nadst. 11039-6

Kupim

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Steno za predsobo

kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto«. 11021-7

Kolesa

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Tricikelj

in stare bicikle kupim. Generator delavnica, Tyrseva 13 (Figovec, levo dvorišče). 11046-11

Lokal

s prodajo južnega sadja, dobro upeljan, na prometni točki, se odda kavejce zmnoži osebi. — Naslov v vseh posl. Jutra. 10966-11

Pohištvo

Elegantno spalnico iz orehove korenine in malo rabljeno spalnico, orehova imitacija, prodajam, vsled opustitve lokala, pod ceno. Pohištvo Gluhak, Forjanska 19. 11009-12

Lepo samsko sobo

iz trdega lesa in s kaudcem za 2 osebi prodajam za Lir 3800. Event. prodajamo kaudc posebej. — Ogled: Mehanična delavnica Šušteršič, Tyrseva 13 (Figovec, levo dvorišče). 11045-12

Posteljo

z modrocenim in omaro za obleko, trd les, ter 3 nove karnise, orehov les, prodajam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11022-12

Posteljo

stojalo in stole prodajam. Bukovatin, Dravska 16. 11044-26

V najem

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Zobno ordinacijo

s stanovanjem prodajam ali dam v najem. Naslov v vseh posl. Jutra. 11025-17

Lokali

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Lokal

s južnim sadjem in zelenjavo, dobro upeljan, na prometni točki, se odda kavejce zmnoži osebi. Naslov v vseh posl. Jutra. 10966-19

Posest

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Prodajam

lep kompleks eca 4200 kv. m. splošno za parcelacijo v neposredni soseščini Tivolija. Kv. m. po 180 lir. Poizve se Trnovo, Kolesjska 19-II. 10799-20

Stanovanja

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

2000 Lir

plačam onemu, ki mi odstopi 3 sobno stanovanje s kopalnico, v centru mesta, proti ev. zamenjavi garconiere s kopalnico in predsobo, v centru. Ponudbe pod »Pri-lika« na ogl. odd. Jutra. 10951-21a

Soba odda

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Lepo sobico

v centru oddam solid-nemu gospodu. Naslov v vseh posl. Jutra. 11042-23

Glasbila

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Piano

dobro ohranjen, prodajam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11044-26

Piano

najboljše znamke, prodajam ugodno, za 7000 lir. Naslov v vseh posl. Jutra. 11049-29

Stroji

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Mizarsko

strojno orodje za rezkar, kakor tudi sanke gornjega letišča itd. prodaja Heršič, Cesta 29. okt. 13. 10983-29

Elektromotor

2 Ks, 1400 obratov in elektr. kavní mlin »Mahl-könig« ter kontrolno blagajno za Lir 1200 prodaja Heršič, Cesta 29. oktobra 13. 10919-29

Vrtalni stroj

precizijijski, s 16 brzina-mi 500 do 12.000 obratov, moč vrtanja 10 mm, dobavi iz skladišča Gustav Levčar, Medvedova 4. 11037-29

Pridelki

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Košnja otave

v bližini Malega grabna, prodajam. A. Lavrh, Celovška c. 99. 11047-33

širite

"JUTRO"

Obrt

Beseda L. 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Za trvdko

Anton Kovačič, splošno pečarstvo, se sprejemajo vsa naročila v restavraciji »Estetica« pri blaginčariki. Prosim stranke, da se poslužujejo tega naslova. 122-30

Parketi

Dobavljam, polagam ter stružim stare parkete. Josip Belec, Kolodvorska št. 28, Ljubljana. 11034-30

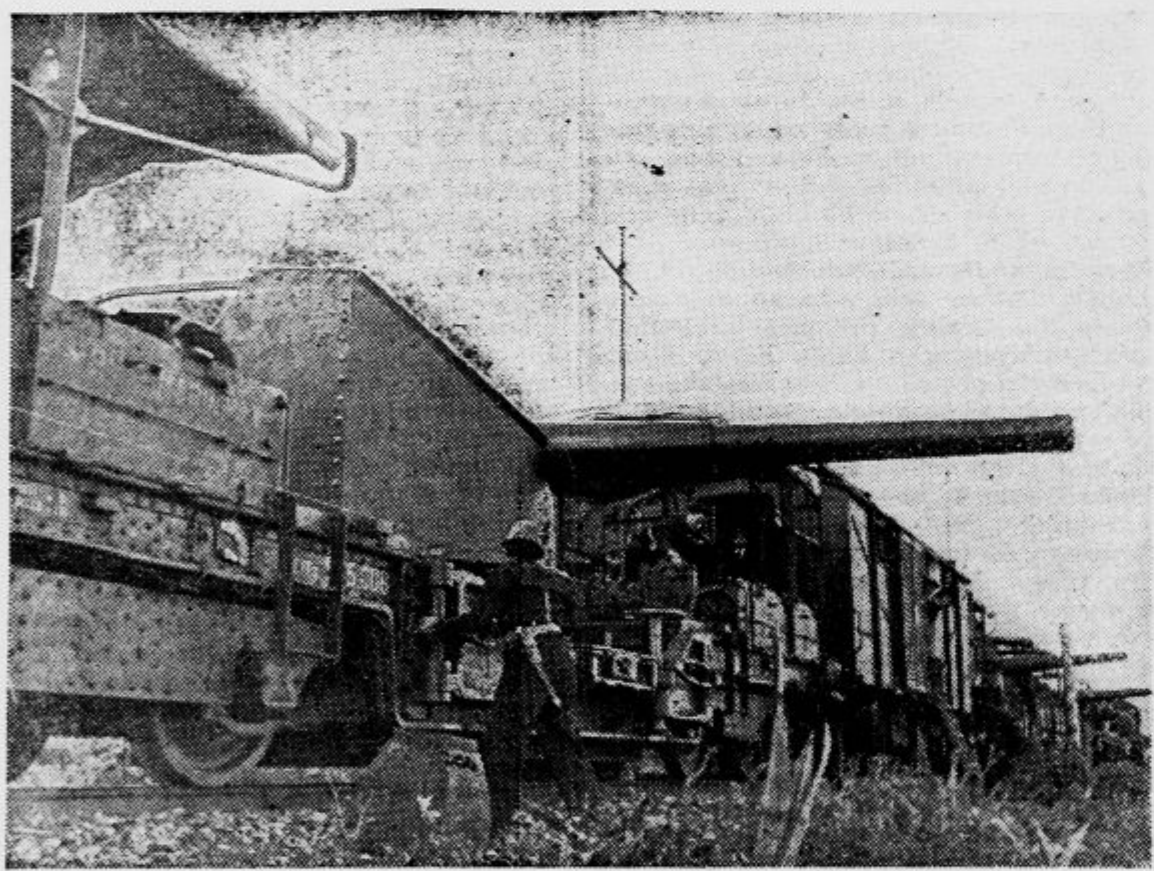
Za trvdko

Franc Heuffel splošno pečarstvo, se sprejemajo vsa naročila v restavraciji Figovec pri blaginčariki. — Prosim stranke, da se poslužujejo tega naslova. 10959-30

Tekma za Scarionijev pokal

Opozorjamo, da bo v soboto 22. t. m. ob 17. v kopališču »Ilirijec« polkrajnska izločilna plavalna tekma za Scarionijev pokal, ki sta jo razpisala »Gazzetta dello Sport« in Italijanski olimpijski odbor.

Tekme, ki bo na daljavo 100 m v prostem slogu, se lahko udeležijo vsi mladenci, ki še



Un treno armato italiano della Regia Marina lungo le nostre coste, a difesa od offesa contro le forze navali nemiche — Oklopni vlak italijanske Kraljeve mornarice za obrambo obal in napad proti sovražnim pomorskim silam

H. de Vere Stapcooler

OTOK BISEROV

Roman

IV Potapljači

Odpeljali so se nazaj čez laguno in dospeli v taborišče, kjer se je Van Houten takoj lotil kopala.

Floyd je bil našel na otoku predmet za proučevanje, ki ni bil skoraj nič manj zanimiv od nasebine ostrig. Ta predmet je bil Van Houten. Izprva je imel Van Houtena za navadnega trgovca, kakršnih na Pacifiku zmerom mrgoli. Nedvomno se je res ukvarjal s trgovino; toda razloček med njim in med drugimi zastopniki tega razreda, ki jih je bil Floyd doslej srečal na svojih vožnjah, je bil ogromen.

Mladi človek je opazoval tovariša, ko je pripravil kopalo, ter občudoval njegovo spretnost v rabi kovine in lesa. Čeprav je imel pri rokah le malo tvoriva: nekaj okovov z zabojev in nekaj starega železja za razbitine, je vendar dosegel presenetljive uspehe. Ko je bila naprava dogotovljena, mu je Van Houten razložil, kako bo delovala. Izabili je bil narčil, naj sešije plateno vrečo, ki je spadala h kopalu; zdaj je skrivnostno kakor svinga sedela pri svojem delu in poslušala njun razgovor.

Kasneje, ko sta po večerji kadila pipo in gledala zvezde, ki so vzhajale nad laguno, je jel Van Houten znova govoriti o svojih kupčijah in pripovedovati pustolovščine, ki jih je bil doživel na Pacifiku.

Sredi pomenka se je Floyd ozrl in videl, da je bila Izabela izginila. Kakor živalca se je bila splazila k počitku kdo ve kam v gozdič. Čeprav je spadala k družbi ponesrečencev, se je vendar ves čas držala ob strani. Pomagala je pri veslanju, pri kuhi in drugih delih na kopnem, toda živila je svoje posebno življenje, kakor ga žive živali, neodvisno z mislijo in dejanjem. Njen značaj ni bil lahkomisel in nekoliko otročji, kakor je navada pri Polinežanih; to pa ne pomeni, da bi bila žalostna ali prestara za svoja leta. Bila je zgolj bitje svoje vrste in se je vedla kakor gledalka igre, pri kateri je pomagala, ki je pa ni bogve kaj zanimala.

»Dekle je odšlo,« je rekel Floyd. Van Houten je pogledal na okrog.

»Spat je šla; ona spi povsod, kjer koli nanese. Na kakem drevesu ali pod grmom. Ne razumem teh Kanakov. Mnogo sem čital o njih, a še vedno imajo marsikaj, česar si ne ve nihče razložiti. To dekle je seveda še otrok, a neki misionar jo je vzgojil; in vendar je v tem kratkem času, kar sva na otoku, pozabila vso prejšnjo vzgojo in postala tako rekoč znova hči svojega ljudstva. Hudoobna ni, pač pa zvesta, in divjak se izpremeni k večjemu navzven.«

»Dokaj zvesta je videti in pomaga nama, kakor le ve in zna,« je rekel Floyd.

»Oh, hudobna res ni!« je ponovil Van Houten in zazelahl. »Na svoj način nama mnogo koristi; in vsekakor je človeku tovarišica, kakor mačka ali pes.«

Ob zori sta spet vstala: ogenj je prasketal in kava je vrela. Še preden se je solnce vzdignilo izza čeri na vzhodu.

Van Houten je bil rešil s »Tonge« nekaj kuhinjskih potrebščin in posode, ne včevši vilice, nožev in žlic. Človek bi mislil, da nož in vilice niso kdo ve kakšne, a vendar pomenijo velik razloček; ako nosiš jed s prsti v usta ali ako rabiš en nož za več oseb, se hraniš, a ne ješ.

Ko sta pozajtrkovala, sta odnesla kopalo v čoln, vzela nekaj živil za kosilo in odrinila. Izabela pa pustila v taborišču kot varuhinjo in opazovalko. Kakor hitro bi zagledala kakšno jadro, sta ji naročila, naj takoj zakuri ogenj in naloži zelenih drv, da se bo dim visoko dvigal. Opazovališče je imela izvrstno. kajti s palube »Tonge«, na katero je bila lahkoto zlesti, se je odpiral prost razgled na vse štiri strani obzorja.

Ko sta plula s čolnom od peščine, je Floyd dejal: »Nekam samotarska se mi vidi.«

»Še malo ne,« je Van Houten odvrnil: »res pa je, da se tudi brez družbe kar dobro počuti in da ima razen pranja in opazovanja še mnogo drugega posla. Kan